Zaterdag 20 November 1915. Eerste Jaarg. Nr 309 — Prijs : 5 Centiemen door geheel België

Het Vlaamsche Nieuws

Het best ingelicht en meest verspreid Nieuwsblad van België. - Verschijnt 7 maal per week.

ABONNEMENTSPRIJZEN
Per week ..... 0.65 Per 3 maanden 3.75
Per maand ..... 1.25 Per 6 maanden 7.50
Per jaar ..... 14.—

AFGEVAARDIGDEN VAN DEN OPSTELRAAD
Dr Aug. BORMS — Albert VAN DEN BRANDE
BUREELEN : ROODESTRAAT, 44, ANTWERPEN. Tel. 1990

AANKONDIGINGEN
Tweede bladz., per regel 2.50 Vierde bladz., per regel.. 0.50
Derde bladz., id. 1.— Doodsbericht ..... 5.—
Voor alle annoncen, wende men zich : ROODESTRAAT, 44.

VAN CAUWELAERT, WAT HEBT GE MET UWE BROEDERS GEDAAN ?

Berichten, die ons van alle kanten uit Holland bereiken, brengen het onloochenbaar bewijs dat onze eens zóó gevierde Vlaamschgezinde hoofdman, waar we allen de hoogste verwachtingen op bouwden, niet enkel vijandig optreedt tegen alle Vlaamsche actie, maar bepaald een zware schuld draagt in de onwettelijke en willekeurige afstelling van onze trouwe strijdgenooten dichter de Clercq en Dr Jacob.

Sedert het beruchte « Vlaamsch Manifest » van Van Cauwelaert ons ter kennis kwam, mede onderteekend door Leonce Ducastillon, André De Ridder, Cyriel Buysse, allen heerschappen wien ieder rechtgeaard Vlaming den eeretitel van Vlaamschen strijder zal ontzeggen, begonnen we te vreezen dat onze gedroomde O'Connell den weg naar Canossa opging. Volgens dat manifest immers, in Augustus l.l. verschenen, moesten we de Vlaamsche Beweging stil leggen tot « den dag des vredes » en vol vertrouwen volledige rechtsherstelling afwachten van onze bekeerde regeering en van de broederlijke eensgezindheid onzer Waalsche landgenooten.

Pas veertien dagen vroeger nochtans, had Van Cauwelaert nog stout en bont gesproken in de nu zoo verguisde *Vlaamsche Stem*, en naast zijn wapenbroeders de Clercq en Jacob liet hij in het 11en Juli-nummer, als een helklinkende strijdfanfare deze mannelijke woorden schetteren :

« De geestelijke verwaarloozing waarin ons volk werd gelaten door zijn verantwoordelijke opleiders en staatslieden, de zedelijke verdooving welke het als volk heeft ondergaan onder de drukking van een verfranschte maatschappelijke bovenlaag, de vernederingen welke het van alle openbare instellingen dag voor dag had te verduren, het bloedige, neen, het hemeltergende onrecht dat onze Vlaamsche jongens wordt aangedaan, wanneer zij in den dood worden gevoerd door officieren en onderofficieren, welke hunne taal niet verstaan, zijn geen school van nationale fierheid, van vaderlandsliefde, van hooge burgerdeugd. Zij welke ons Vlaamsche volk willen ontmannen in zijnen stamtrots, zij, welke het willen losmaken van zijn grootsch verleden en het willen ontoegankelijk maken, door een opvoeding in een vreemde taal, voor de lessen van ons voorgeslacht, zij bereiden ons Vlaamsche volk voor op knechtschap, op laagheid, zij willen België zelf verkleinen en verminken, door het schenden van de levenskracht van de helft zijner bevolking.

» Vlaanderen, gedenkt den Guldensporenslag ! »

Het is waar, daarop was uit Den Haver het telegram gekomen, waarin beloofd werd dat wanneer België in het volle bezit van zijne souvereine rechten zou hersteld zijn « aan de verlangens en de verzuchtingen van het volk zou voldaan worden » ; maar kon zulk onbepaalde en rekbare belofte, die slechts de herhaling was van eene andere reeds op 31 December 1910 gedaan, voldoende zijn om ons ineens het zwijgen op te leggen, nadat men *maandenlang* de franskiljons van alle pluimage *ongestoord* en ongestraft het zuurgewonnen stukje Vlaamsche recht had laten met de voeten treden en onze Vlaamsche Beweging door al den verspreiden laster in haar diepste grondvesten was ondermijnd?

Ziehier wat de beproefde en gezaghebbende Vlaamsche werker, H. Meert van Gent (die toch wel André de Ridder en konsoorten waard is, zeker?), daarover schrijft :

« Men verwacht van ons, dat we over taalgeschillen zullen zwijgen. Wanneer wij hier, in het bezette vaderland, het franskiljonisme maar steeds zien voortgaan ons te bestoken ; wanneer wij een verbeulemanst beambten- en ambtenarendom, ook onder deze omstandigheden zien voortgaan ons te sarren en te tergen, met opgedrongen Fransch ; wanneer wij den kanker van de verfransching onder ons oog zien voortwoekeren en voorts in Vlaamsche scholen door een idioot stelsel van onderwijs den moord op de ziel en het verstand van ons volk zien voltrekken ; wanneer wij heel de bende van de handlangers der Fransche propaganda, Maeterlinck, Destrée, De Marès, Harry in het buitenland te keer zien gaan om ons te bestrijden ; zelfs een Demblon hooren vertellen dat na den oorlog zelfs Vlaanderen zich in de armen der Latijnsche kultuur zal werpen ; een Raymond Colleye hooren uitroepen : « La Belgique sera latine ou ne sera pas » ! ; wanneer wij de achterstelling van onze taal bijwonen bij de inrichting van hooger onderwijs voor Belgische geïnterneerden ; de miskenning van die taal met haar nadeelige gevolgen in de vluchtelingenkampen ; wanneer wij een Gerard Harry cyniek zien opkomen voor de gewelddadige verfransching van Vlaamsche vluchtelingenkindertjes in Frankrijk ; ... dan is het **lafheid** om te zwijgen. » (1)

Hoort ge, een lafheid ! En omdat nu de Clercq en Jacob die lafheid niet willen begaan, heeft Van Cauwelaert zich van hen losgescheurd en is hij zijn eigen broeders beginnen bekampen. Van toen af wordt de « importun » van vroeger gehuldigd door heel de Franschgezinde pers, die in de vorige maanden haar venijn tegen hem niet spaarde. Zoo is de arglistige *XXe Siècle* thans voortdurend « le chef autorisé du Mouvement Flamand » aan 't uitspelen tegen al de strijdende Vlamingen. Het trouwelooze blad gaat zelfs verder en roept in zijn nummer van 29 October l.l. zegevierend uit, dat de gezaghebbende leiders onzer Beweging « ont depuis longtemps dénoncé la félonie des deux directeurs de la *Vlaamsche Stem* ».

Was zulks wezenlijk waar, dat de Clercq en Jacob op die wijze zijn aangeklaagd geworden, dan zou zoo iets klinken als het kraaien van den haan in het huis van Caïphas, toen Simon Petrus zijn Meester verloochende !

Maar wij willen het snoode leugenaarsblad, dat voor geen schandige schriftvervalsching achteruitging om onzen kloeken voorman, volksvertegenwoordiger Adelfons Henderickx, te belasteren, niet in 't minst gelooven en zien er eenvoudig een duivelsche werking in, om onzen gewezen leider vóór alle Flaminganten eeuwig te brandmerken.

Neen, Van Cauwelaert kàn de Clercq en Jacob niet beschuldigd hebben bij de regeering : immers ze droegen geen de minste schuld en hun loyalisme is zelfs nu nog ongeschonden ; daarenboven voor zulke laagheid acht ik enkel een franskiljon in staat.

Ook is het dat niet, wat wij, Vlaamsche strijders aan Van Cauwelaert verwijten. Zijn groote schuld voor ons is, dat met « het gezag en den invloed « die hem thans zeker niet meer ontbreken bij de regeering, hij nagelaten heeft te verhinderen dat men de Clercq en Jacob zoo onmeedoogend trof. Hij had voor hen moeten in de bres springen bij de ministers en gewapend met den overheerlijken brief dien de Clercq naar minister Poullet schreef, had hij moeten doen inzien dat geen van beide ambtenaars schuld had en dus niet mochten geraakt worden.

Na al wat de Franskiljons binnen en buiten het land sedert het uitbreken van den oorlog tegen Vlaanderen hebben ondernomen, moet Van Cauwelaert, dien de Nederduitsche Bond als Vlaamschen nationalist naar de Kamers heeft gestuurd, toch begrijpen dat er Vlaamschgezinden zijn, die oordeelen dat « het welzijn van ons arme, dubbelbedrukte en dubbelbedreigde Vlaamsche volk» (2) eischt dat we nu handelen en zoo noodig goed en bloed moeten veil hebben voor de zaak ,die we ons tot levensideaal hebben gesteld.

« *Wij zwijgen niet*, zegt H. Meert, en we verklaren het luid opdat men het aan hoogerhand, aan de hoogste hand zou weten : Cultuurt zooveel ge wilt, maar *handen af* van Vlaanderen, daarover gaat de strijd vinnig, ongenadig, tot het uiterst. » (3)

Welnu zóó denken hier *al* de rechtzinnige Vlamingen, *al* dezen die het vroeger ernstig meenden ; en ik zou hier honderden namen kunnen noemen van 't allerzuiverste allooi welke nu uwe houding volmondig afkeuren, terwijl enkel de dilettanten, de parade-flaminganten van vroeger uwe taktiek van « passieve Vlaamschgezindheid » deelen. Dat moet u toch wel eens doen nadenken, Van Cauwelaert?

Maar ik vrees dat gij te fanatiek koppig zult zijn om uwe dwaling in te zien.

Ach ! moest de oorlog met al zijn leed en rampen ons dan ook nog dit ongeluk brengen, dat wij u als onzen zoo veelbelovenden hoofdman zouden verliezen !

Ge weet het, Van Cauwelaert, hoe ik u vereerde en hoe verknocht ik u was ; en ge zult er géén oogenblik aan twijfelen wanneer ik u zeg, dat het met een gevoel van wrange zielesmart is en met een krop in de keel, dat ik u dit alles hier schrijf en op u terugdenk.

Helaas ! wat een ineenstorting van grootsche verwachtingen voor ons duurbaar volk !

Ik zie u nog met den kranken, vergrijsden strijder, vader Coremans, tegen u geleund, binnentreden te midden de geestdriftig juichende scharen in den Burgerkring en hoor uw ontroerend, zinderend woord nog boven die duizenden weerklinken : « Als jong man uit het » volk, steeds gestreden hebbend voor » ons verachterd en verdrukt ras, die » met den strijd van de Vlamingen wil » staan of vallen, zou ik tekort hebben » gedaan aan mijn eigen zelven, zoo ik » niet alles had opgeofferd om den strijd » te aanvaarden in 't belang van het » Vlaamsche volk. » (4)

En zoo heb ik tientallen van keeren met bevende aandoening naar u geluisterd en in mijn levenstaak : « Alles voor Vlaanderen ! » hebt gij mij grootelijks gestaald en gesterkt : zoo op de groote meeting in de Harmonie, waar het Rütli der Vlamingen gehouden werd en met Franck en Huysmans de handen ineenlegdet, als tot plechtige gelofte Vlaanderen te redden ; te Roeselare op de Rodenbachfeesten, waar gij voor onze knapenschap, den geest opriept van onzen levenswekker, die u zeker nu niet meer herkent !... Eerst nadien zijt gij om met Rodenbach te spreken : « in dien tragi-komischen chaos van maskerend eigenbelang geraakt, dien men hier de *politiek* heet. » (5)

Ja, Van Cauwelaert, de afschuwelijke Belgische partijpolitiek, heeft u aan ons ideaal, waar gij eens zóó manmoedig voor streedt, ontstolen ! Twee keeren heeft zij u in 't Parlement in haar strikken gevangen en ons die gevoelige nederlagen berokkend in de Legerwet en de Schoolwet.

Ik heb u toen bij alle Vlamingen trots alles verdedigd, omdat ik hoopte dat gij ons toch de Gentsche Hoogeschool zoudt veroveren !

Helaas ! wat nu gebeurt geeft me de overtuiging dat ook daar ons eene bittere ontgoocheling wachtte. Immers thans, nog veel meer dan voor de Hoogeschool, kwam het er op aan dat gij u man van karakter toondet en zelfs tegen alle stormen in, stuurdet naar ons heilig doel: « Vlaanderen ! »

Uit uw eigen mond klinken die heerlijke woorden : « Groot is hij, die voor zijne zaak gegaan is door het lijden » en « machtig is de man die door zelfverloochening zich vrij maakt van de anderen ».

Welnu, dit lijden en die zelfverloochening hebben de Clercq en Jacob verkozen boven Staatsgunsten en eer !

Tusschen u en hen, kunnen wij, mogen wij geen oogenblik aarzelen en wat de dag van morgen ons ook brenge, wij zijn bereid alles te offeren voor ons Vlaanderen, gesterkt door de zalvende gedachte, die we aan u hebben te danken :

« Onze Vlaamsche herleving is de trage vrucht van onberekenbare zelfopoffering en 75 jaar misprezen arbeid, door denen verricht, welke vanaf Jan Frans Willems en zijn tijdgenooten tot op onze dagen bij nacht hebben gewaakt en bij dage hebben geworsteld, welke zich hebben laten broodrooven en kleineeren voor het behoud van de ziel van hun volk. » (6)

Dr. Aug. BORMS.

---

1) Aanhaling uit den brief door den heer H. Meert, algemeen sekretaris van groep België van het Algemeen Nederlandsch Verbond en sekretaris van de Hoogeschool-kommissie, naar de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* gestuurd.

2) Uit den brief van René de Clercq aan minister Poullet. Zie nr 292 van ons blad.

3) Uit bovenvermelden brief van H. Meert aan de *N. R. C.*

4) Uit het verslag over de algemeene vergadering van den Nederduitschen Bond, van 9 April 1910.

5) Uit de Voorrede van Albr. Rodenbach's *Gudrun ;* aangehaald door Dr. Fr. Van Cauwelaert in zijne *Verhandelingen en Voordrachten.*

6) Uit *Verhandelingen en Voordrachten*, van Fr. Van Cauwelaert (blz. 142).

ONZE LETTERKUNDIGE PRIJSKAMP

Emmanuel de Bom
1868

Toen Conscience Antwerpen verliet, in 1857, om als staatsambtenaar te Kortrijk te gaan wonen — zonderling, niet waar? de eerste verheerlijker van den Gulden-Sporenslag die op den Groeninger-Kouter terecht komt ! — liet hij Antwerpen en het Vlaamsche land achter zich, bezield met den gloed van zijn eigen ziel, kampend voor taal en zelfbestaan. Nooit zou hij metterwoon terug naar zijn moederstad wederkeeren en toch is Hendrik Conscience het geliefkoosd en uitverkoren kind, de roem van de Scheldestad gebleven.

In 1912 hebben Stad en bevolking op waardige, op grootsche wijze het eeuwfeest van zijn geboorte herdacht. De Koning betrok voor de eerste maal zijn paleis op de Meir en ook de Koningin en de vorstelijke kinderen kwamen mee feesten om den grooten Vlaming te huldigen. Het was een innig Vlaamsch familiefeest. De volkeren waren er niet bijgevraagd zooals dit het geval was voor Rubens.

De stoet was luisterrijk, waardig van den burgondisch Antwerpschen praal ; de Conscience-tentoonstelling was een gebeurtenis in de letterwereld. Doch een feesttooi wordt weer spoedig afgelegd en de moeizaam saamgebrachte gedenkenissen en oorkonden keerden langs honderd verschillende kanten terug naar hun eigenaars.

Twee gedenkteekens bleven : de Jubel-Uitgave van het Epos der Vlamingen, gedrukt op last van de stad Antwerpen en de Kataloog van de Conscience-tentoonstelling.

De uitgave van den *Leeuw van Vlaanderen*, gedrukt door Buschmann, kunstig en smaakvol-archaïsch met penteekeningen van Alfred van Neste versierd, is in alle opzichten waardig van Antwerpen en van Antwerpen's roemrijken zoon.

't Is een duurzaam gedenkteeken, herinnerend aan een dier feestelijke dagen van Vlaanderen.

De slotbladzijde ervan is een oorkonde, in roode letter, die vermeldt dat deze jubeluitgave « onder toezicht van eene door de Stad daartoe aangestelde Kommissie geprint »werd bij de firma J. E. Buschmann.

Wij hadden de gelegenheid die Kommissie aan 't werk te zien. Zij bezorgde ons een boek dat William Morris niet zou verloochend hebben ; zij deed nog meer : zij herstelde den tekst in den geest van de redactiek van 1838 — want er was in den loop der jaren veel goeds uit weggevallen. Die Kommissie verdient dus onzen innigsten dank. Er blijft nog slechts één bijzonderheid mede te deelen : die kommissie heeft nooit bestaan, tenzij ze aanneemt dat ze samengesteld was uit één lid, uit Emm. de Bom ! Wij zien niet in waarom wij de geheimhouding daarover langer zouden bewaren.

Zoo was ook de Kataloog der Conscience-tentoonstelling hoofdzakelijk zijn werk : een zeldzame kataloog, eenig in zijn aard, want 't is een boek dat ge met veel belangstelling kunt lezen en dat de latere geschiedschrijvers van het Conscience-tijdvak altijd zullen te raadplegen hebben.

Emm. de Bom heeft een sierlijke verdienste, die tevens een groot voorrecht en een groot geluk is : *hij heeft de gave der bewondering.*

Daar zijn er, gedoemd om altijd eerst de feil, het gebrek of zelf niets dan het leelijke te zien, en hun pen is een angel, als ze meenen de vlim van den heelmeester te hanteeren.

De bewondering van Emm. de Bom bouwde op, en onze arme Victor dela Montagne, in den Haver vereenzaamd gestorven, had aan dezen oprechten vriend te danken dat zijn *Gedichten* niet alleen keurig heruitgegeven, maar in Zuid- en Noord-Nederland gekend zouden worden.

Dat waren me nu twee goede vrienden. In den tijd zagen wij ze dagelijks met steeds hernieuwde blijdschap naar elkander toegaan : 't was 's morgens in de Middenstatie als de Bom om halfnegen van den trein van Kalmpthout stapte en Dela Montagne naar zijn trein kwam voor Brussel.

't Was een zonnige ontmoeting en 't opgewekt onderhoud van eenige minuten zou voor beiden voldoende zijn om hun heelen dag goed te maken.

Waren zóó de betrekkingen maar méér onder letterkundigen, onder kunstenaars in 't algemeen !

Diezelfde vriendschap bindt de Bom aan Streuvels, den flinken, prachtigen Streuvels, en aan den stillen, gemoedelijken dichter Prosper van Langendonck. Ook Karel van de Woestijne en de Noord-Nederlander L. Simons deelen in die vriendschap.

L. Simons is voor hem de band die Vlaanderen aan Holland moet hechten ; hij maakt L. Simons tot het gezantschap van Vlaanderen in Holland ; Simons moest de Vlaamsche Beweging leeren kennen, waardeeren, liefhebben, moest de Vlamingen helpen als uitgever van de *Wereld-Bibliotheek*, want Emm. de Bom laat Holland niet los : hij is overtuigd dat Holland veel te beteekenen heeft voor onze kultuur ; dat als er een Vlaamsche Hoogeschool tot stand komt — in alle geval al niet meer vóór de Poolsche — dan moeten de eerste krachten uit Holland komen. Door zijn toedoen, want zijn geloof vervalt altijd bergen en is al-lerminst het dood genoemde omdat het zonder daden bleef, liet het Kunstverbond tal van gekende Hollanders naar Antwerpen komen : van Deyssel, de Meester, prof. Bolland, Annie Salomons, Speenhoff.

Op den wenk, neen op het onvermoeibaar ijveren van Emm. de Bom kwam Royaards met *Adam in Ballingschap.*

Maar niet alleen Hollanders zouden, door zijn bemiddeling in het Kunstverbond optreden, ook Vlamingen deed hij er uitnoodigen : 't was daar dat Streuvels kwam vertellen : *Hoe men schrijver wordt* — onvergetelijke avond ; dan Aug. Vermevlen, Karel van de Woestijne, Raf Verhulst, Maurits Sabbe, Cyriel Buysse, iedereen behalve... hijzelf !

Goed, maar hij zal het hier bekoopen !

Nu zouden we nog kunnen vertellen *Hoe men schrijvers maakt*, of althans *bekaamd maakt !* want de E. d. B.-correspondent heeft iets in de pap te brokken.

Heere-mijn-tijd ! we kunnen er onbevangen over praten. Hij die deze regelen neerkribbelt heeft weleens de eer en het voorrecht gehad door hem in de *N.R.Ct* besproken te worden, doch 't was steeds tot groote voldoening van het genereuze lettergild !... Een stortbad is gezond voor wie het krijgt... als 't maar van zuiver water is, en dat was het altijd. En wat afbraak, doet aan zooveel menschen genoegen !

Heel de Vlaamsche letterkunde heeft Emm. de Bom in Holland bekend helpen maken ; hij tracht rechtvaardig te zijn ; wél vriendschap, doch nooit antipathie of wrok tegen iemand, beïnvloedt zijn oordeel.

't Is een machtig woord zoo'n *N.R.Ct*, het toonaangevend blad van Holland, doch 't is in goede, wij zeggen niet onfeilbare, doch zeker in eerlijke handen. En dat is al een wonder, want eerlijkheid heeft nooit veel bestaan bij de Vlaamsche letterbent, waar de kinderachtigste kapellekens-geest heerschte. De schuld : ijdelheid en afgunst. En die zijn aan Emm. de Bom gansch vreemd.

Hij ijverde en wrochtte ontzaglijk veel, maar zocht nooit persoonlijk genot noch zelfs erkenning. Er ligt iets hooghartigs, neen, iets aristokratisch in zijn kunst en ook in zijn optreden.

Hij was liever maar stil in een hoekje met zijn boekje — b.v. met Tolstoï of Flaubert, met Ibsen of Goethe — maar 't is of hij gezworen heeft : zoolang het Vlaamsche volk lijdt, geen rust, alles voor 't schooner Vlaanderen.

Daarom houden wij zooveel van hem en klinkt de toon van deze regelen nog inniger vóór dezen Vlaamschen kunstenaar, ook misschien omdat de nijd steeds naar hem hapte en de haatdragende franschelaars in hem een geduchten Vlaming vreezen — hoewel zijn gelijkmoedigheid en levenshumor daarover luchthartig en zegevierend heenzwieren.

Nu we toch spreken van het vele dat hij tot stand bracht, zullen wij erbij voegen, dat de « Vereeniging voor Letterkundigen » door zijn bemoeiïng werd gesticht. Hij zag erin een bevestiging van eigen wezen en een toenadering tot Noord-Nederland. Het zou, meende hij, de heroïsche groep worden die zich prachtig en krachtig betuigen zou in dagen van strijd ! Eilaas !... doch daaraan heeft de ontwerper en stichter geen schuld.

De « Vereeniging van Letterkundigen » schoeide zich op de leest van haar Fransch-Belgische zuster en waakte angstvallig dat zij telkens een deel zou krijgen van het officieele manna. Ook een ideaal !

Wat Emm. de Bom deed was steeds voor zijn land, voor Vlaanderen.

Luister nu naar zijn eigen mooie woorden, hoe hij het ziet en hoe hij het lieft heeft :

ONS LAND

15 Augustus 1907.

Wat is 't, dat ons, in onze lage landen, in Vlaanderen en in Holland, zoo onwederstaanbaar aantrekt? Het is ons land, voorzeker, wij zijn er gewonnen, geboren en in opgegroeid ; wij voelen ons aan den bodem verwant, en, gaat het u als mij, dan begroet gij in de echte inlandsche boomen altijd een soort... bloedverwanten. Maar, buiten dat atavisme, is er ook niet een stil bewust geworden denken, dat ons 't eigen land liever maakt dan een vreemd land? Ons lage land is als de voorzetting van de zee ; het is geworden een vlakte als de zee, niet de zee met haar verpletterende grootheid, haar somberheid en haar grijze eentonigheid, die u soms met angst bevangt, als gij bedenkt hoe dat wilde oneindige daar sinds eeuwen onveranderd, altijd even rusteloos, en altijd toch dezelfde, levende is, een beeld van 't noodlottige der steeds terugkeerende dingen. Ons land is « de blijde zee », met wisseling van blond en kleurig leven, vol menschen en boomen en dieren, vol wiegewagend koren en vol stroomende rivieren, vol steden en dorpen, waar menschen laag bij den grond hun woon oprichtten, dat zij gezellig dicht bij de moederaarde blijven zouden... Geen land als 't onze, waar uwe oogen zoo lekker over heen baden kunnen, uren en uren ver turen over groenigheid van landouwen, en de blekkende zon en de varende wolken hoog daarboven ! De wolken als schepen door den onbelemmerden hemel, de wolken die onze bergen zijn, bergen veel schooner dan die ondoorzichtbare rotsblokken elders, waar men steeds zou willen overheen kijken — en die, als men er boven op is, weer op andere rotsklompen uitzien...

Van de zee ook komt ons die malsche weeke lucht, die al de dingen in onze landen met smeltende tonen omgolft, de Nederlandsche lucht, die alles doordringt van oneindigheid, de lucht die onze schilderkunst heeft gemaakt.

De lage landen aan de zee, zij zijn voor stille en diep-ernstige menschen en door henzelf geschapen. 'k Ben blij dat ik daar geboren ben.

Dit is genomen uit de bladzijden die heeten : *Van een wonderbaarlijke en avontuurlijke reize.*

Gisteren gaven wij in onze « Bloemlezing » *Een avond op de vaart van Damme naar Sluis.* Het is een der verrukkelijkste bladzijden onzer literatuur en wij deden haar in grooter letter plaatsen.

DAGELIJKSCH NIEUWS

DE OORLOGSSCHATTING TE BRUSSEL. — Het aandeel van Brussel in het bedrag van de oorlogskontributie, welke het land is opgelegd, bedraagt voor de geheele agglomeratie 27 miljoen. Om deze som te voldoen, welke aan de belanghebbende gemeentebesturen door een konsortium van bankiers voorgeschoten werd, moet er een nieuwe belasting geheven worden. Er is, met voorbehoud van de goedkeuring der Bestendige Deputatie van Brabant, besloten geworden, dat deze belasting onder de belastingschuldigen prorata hunner voorgaande imposities volgens de vier kontributies zou verdeeld worden : personeel, onroerende goederen, patenten en belasting op de maatschappijen.

De Gemeenteraad van Brussel heeft, in overleg met het konsortium van bankiers, besloten om aan de belastingschuldigen een uitstel van betaling te verleenen. Dit uitstel zal 6 maanden na het sluiten van den vrede afloopen.

DE STRIJD VOOR DE VOLKSTAAL IN NOORWEGEN. — Sedert 20 jaren wordt in Noorwegen gestreden voor de gelijkheid van de volkstaal, door de boeren besproken, en de officieele taal, in het lager en middelbaar onderwijs. Men moet namelijk weten dat de officieele taal van het Rijk of « Riksmaal », uit het Deensch afkomstig, sedert langen tijd niet alleen in de jurisdiktie, maar ook op het gebied van wetenschappen, politiek en handel, den boventoon voerde.

De oude taal van het land, de « Landsmaal », is tot den rang van gewestspraak gedaald en wordt alleen door de boeren gesproken. Na een langen strijd heeft zij hare rechten in het lager onderwijs heroverd. Men bericht thans eene nieuwe overwinning van hare aanhangers, die erin geslaagd zijn ze op te dringen voor het examen van een kandidaat in de letteren, die promoveerde zonder dat hij een examen in de Rijkstaal behoefde af te leggen.

ONTDEKKING VAN EEN TEEKENING, WELKE AAN JAN VAN EYCK TOEGESCHREVEN WORDT. — Hen heeft in de Hertogelijke Boekerij, te Wolfenbuttel (Brunswijk), een teekening uit de Vlaamsche School ontdekt, voorstellende de « Blijde Boodschap aan Maria ». Deskundigen zeggen, dat dit werk van Jan van Eyck afkomstig is. De plaats der « Annonciatie » is het inwendige van eene hooge, Gothische kerk, juist dezelfde waarin de de kunstschilder de H. Maagd geplaatst heeft, welke zich te Berlijn bevindt. De teekening gelijkt verbazend op een miniatuur « Heerlijke uren te Milaan » welk aan Hubert van Eyck toegeschreven wordt.

Men leidt daaruit af, dat deze teekening een werk is uit de jeugd van den grooten kunstschilder en dat die waarschijnlijk uit het tijdperk dateert dat op den door van zijn oudsten broeder (in 1426) volgde.

DE OORLOG

De Toestand

Eergisteren was het juist de verjaardag van de inneming door de Serviërs in den laatsten Balkanoorlog van de stad Monastir (1912.) Thans weer wordt Monastir bedreigd, maar ditmaal door de Bulgaren die over Prilep aanrukken op de stad. We wisten wel dat het Servische leger sedert de laatste slagen en door het uitblijven van een beslissende actie der Franschen in een moeilijke positie geraakt was; de jongste Reuterberichten spreken reeds van een hachelijken toestand die wellicht, sedert die telegrammen toekwamen, eer verslecht dan verbeterd is. Ons vermoeden wordt bevestigd door de juist ontvangen mededeeling dat de Bulgaren Prilep zijn binnengetrokken en zich nog op een tiental kilometer afstand van Monastir bevinden. Die uitslag van de krijgsoperaties der vijanden van Servië mocht wel worden tegemoet gezien, maar is toch, nog sneller dan verwacht werd, verwezenlijkt. De Serviërs hebben de Baboenastelling tegen de aanrukkende Bulgaarsche overmacht niet kunnen handhaven. te meer daar de Fransche hulptroepen verplicht zijn geweest aan den Karasputo wijken. Uit dit alles wordt duidelijk dat de legers die de zaak der Entente op den Balkan verdedigen niet opgewassen zijn voor hunne taak. 't Is waar, ze vervullen ook hun opdracht door den vijand op te houden, maar door die taktiek stellen ze zich zelf aan gedeeltelijke vernietiging bloot, indien namelijk hun tegenstrevers gebruik makend van de behaalde voordeelen, een veldslag kunnen uitlokken, hetzij door een bedreiging met omvatting, hetzij door het afsnijden van verbindingen. In verband daarmee is volgend telegram uit Zurich van groote beteekenis, in de veronderstelling dat het op waarheid berust:

« Naar Zwitsersche bladen uit Athene vernemen, verzamelt zich — aldus het dagblad « Neon Asti » — het Servische leger op de linie Raschika-Mitrowitza-Prischtina met het doel een beslissenden slag te leveren. »

In hoeverre het Servische leger daartoe nog in staat is, weten wij niet. Weinig geruststellend is in ieder geval de omstandigheid dat de ontscheepte troepen uit Saloniki geen doorslaande verandering kunnen teweegbrengen. Er moet dus hulp gevonden worden, en men merkt wel op dat er hulp gezocht wordt, o.a. bij Griekenland.

Wij hebben reeds doen aanmerken dat er een tegenstelling bestaat tusschen de handelwijzen der Grieksche regeering: het wegzenden van den vriend der Entente, Venizelos, en het toelaten van de ontscheping te Saloniki. Daar moet onvermijdelijk een kritische toestand uit voortkomen; hoe grooter successen de Centralen en Bulgaren behalen, hoe meer het oogenblik voor een radikaal besluit in Griekenland nadert. Men beelde zich toch niet in dat Franschen en Engelschen ongestoord op Grieksch grondgebied zullen kunnen terugtrekken, zonder door den vijand lastig te worden gevallen, en wat zal koning Konstantijn dàn doen? Toezien dat zijn land, dat hij de gruwelen van een oorlog wil besparen, het slagveld van den Balkan wordt, zooals België steeds het slagveld van Europa is geweest? Wij twijfelen er ernstig aan of Griekenland neutraal zal kunnen blijven. De geallieerden doen hun best om het voor hunne zaak te winnen. In verband daarmee is het bezoek van Denys Cochin, den Franschen staatsminister, aan Athene, en de dwangmaatregelen die door Frankrijk en Engeland tegen Griekenland worden genomen. In Engeland werden negentig Grieksche schepen opgehouden, ook in Marseille werd geen toelating tot vertrekken gegeven. De toon der Fransche pers tegenover het Hellenenrijk is in de laatste dagen steeds dreigend geweest. Over den uitslag van die pogingen heerscht nog meer dan ooit onzekerheid, waaraan de gebeurtenissen der eerstvolgende dagen echter onmiddellijk een einde kunnen stellen.

Algemeen krijgt men den indruk dat er gebeurtenissen van groot gewicht op til zijn, en blijken de geruchten over aanstaande vredeskansen voor den zooveelsten keer niets meer dan geruchten te zijn.

Officieele Legerberichten

VAN DUITSCHE ZIJDE

Westelijk gevechtsterrein

Berlijn, 19 November. — Officieel:
Artillerie- en mijngevechten in en bij de Argonnen, evenals in de Vogezen.
Een Duitsch vliegtuigeskader viel het Engelsch kamp aan ten Westen van Poperinghe.

Russisch gevechtsterrein

Berlijn, 19 November. — Officieel:
Niets nieuws.

Servisch gevechtsterrein

Berlijn, 19 November. — Officieel:
Bij de suksesvolle achtervolgingsgevechten van gisteren werden ongeveer 5000 Serviërs gevangen genomen

VAN OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE ZIJDE

Russisch gevechtsterrein

Weenen, 18 November. — Officieel bericht uit het groote hoofdkwartier:
De toestand is onveranderd.
Bij 't oprukken van het slagveld van Tsjartorisk is eerst de volle omvang van ons jongste succes gebleken. De vijand heeft zware verliezen geleden; tot dusverre zijn 2500 Russen begraven. Verscheidene duizenden geweren en groote hoeveelheden munitie zijn onze buit, die nog wel zal toenemen.
De Russen hadden op den linkeroever van de Styr vier achter elkaar gelegen sterke stellingen met prikkeldraadversperringen, steunpunten, flankversterkingen en een uitgebreid kamp met barakken, blokhuizen en loodsen. Daaruit blijkt dat zij zich reeds voor den winter hadden ingericht.

Italiaansch gevechtsterrein

Weenen, 18 November. — Officieel bericht uit het groote hoofdkwartier:
Ook gisteren hebben de Italianen hun offensief niet hervat. Vannacht hebben zij zwakke aanvallen gedaan tegen Zagora, op de Noordelijke helling van den Monte San Michele en tegen den sector ten Noordwesten van San Martino. Alle aanvallen zijn afgeslagen.
Sedert vanochtend vroeg is Görz weer aan hevig geschutvuur blootgesteld. In 't eerste uur zijn ongeveer 400 granaten in de stad gevallen.
Riva is gisteren van den Monte Altissimo onder vuur genomen.
Onze vliegers hebben bommen geworpen op Belluno.

Servisch gevechtsterrein

Weenen, 18 November. — Officieel bericht uit het groote hoofdkwartier:
De vervolging schiet ondanks het ruwe, ongunstige weer goed op.
Ten Noorden van Nowa Waresj naderen onze troepen de Oewats (zijrivier van de Lim, waaraan ook de plaats Oewats ligt). Jawor is door onze troepen bezet.
Ten Zuiden van Iwanjitsa hebben wij onze troepen vooruitgeschoven tot in de streek om de hoogte Jankow en zijn de pashoogten van de Golija Planina (gebergte waar de Morawitsa ontspringt) genaderd.
Duitsche troepen zijn tot ongeveer halverwege Oesjtse-Rasjka doorgedrongen, terwijl Oostenrijksch-Hongaarsche troepen, van het Oosten tegen Bar oprukkend, den Kopaonik Planina zijn overgetrokken langs den weg naar den Kara-Dag.
De troepen van het leger van generaal von Gallwitz zijn door het door de Serviërs geplunderde Koersjoemlje naar het Zuiden opgetrokken.
Bulgaarsche strijdkrachten hebben al vechtend de hoogten van Radan en de streek ten Zuiden daarvan bezet.

VAN TURKSCHE ZIJDE

De Dardanellen

Konstantinopel, 18 November. — Het hoofdkwartier meldt omtrent het front aan de Dardanellen:
Op 14 dezer bij Anafarta en Ari Boernoe wederzijdsche beschieting. Onze artillerie heeft een vijandelijke torpedoboot bij Kemikli Liman, die materiaal te Ari Boernoe aan land wilde brengen, gedwongen zich van de kust te verwijderen.
Bij Sed-ul-Bahr heeft de vijandelijke artillerie ons op 14 dezer geen schade van beteekenis kunnen toebrengen, niettegenstaande onze linkervleugel dien dag door 8000 granaten, mijnen en bommen is bestookt.
Op 15 dezer heeft de vijand 3000 bommen op onzen rechtervleugel afgevuurd en des middags onze vooruitgeschoven stellingen in het centrum met land- en vloot-artillerie hevig beschoten. Zij bracht twee mijnen tot ontploffing en hervatte de beschieting nm 5 uur. Intusschen deed de vijand een aanval op den linkervleugel van een onzer regimenten in het centrum. Hij werd met gemak teruggeslagen. Toen daarop de vijand een aanval beproefde op het front van een ander regiment, kwam hij tot onze vooruitgeschoven verschansingen en werd vandaar door flankvuur uit de naburige loopgraven en een tegenaanval op zijn vroegere stellingen teruggeworpen. Hij leed zware verliezen.

VAN FRANSCHE ZIJDE

Westelijk gevechtsterrein

Parijs, 18 November. — Officieel bericht van vanmiddag:
In Artois hevig geschutvuur in het bosch van Givenchy.
De Franschen hebben een gekoncentreerd vuur van loopgraafmortieren gericht op de Duitsche verdedigingswerken in de steengroeven van Herbecourt (dal van de Somme).
De loopgraven bij Handrèche, op den Noordelijken oever van de Aisne, zijn zeer krachtig gebombardeerd.

VAN RUSSISCHE ZIJDE

Russisch gevechtsterrein

Petrograd, 18 November. — Officieel bericht van den generalen staf:
Op het geheele front is de algemeene toestand onveranderd gebleven.
In de streek van den weg Riga-Mitau, zijn de Duitschers in den nacht van 16-17 dezer ten Zuidwesten van Olai tot het offensief overgegaan, maar het vuur van ons geschut en machinegeweren heeft hen teruggedreven.
Op het front tusschen het meer van Driswiaty en Bogwin heeft de vijandelijke artillerie hier en daar een zeer hevig vuur onderhouden.
Op den linkeroever van de Styr, in de streek van den spoorweg Kowel-Sarny, begon den vijand den 16den een offensief van Medwedzje uit in de richting van Nowo Podtzjrewitsji. Hij is echter reeds door ons vuur gestuit.

VAN ITALIAANSCHE ZIJDE

Italiaansch gevechtsterrein

Rome, 17 November. — Officieel bericht:
Groote bedrijvigheid der artillerie op het geheele front. Het zware geschut van den vijand beschiet stelselmatig de dorpen in het gebied, dat door ons is veroverd. Wij hebben een sterke verschansing op een heuvel ten noordwesten van Görz bestormd. Herhaalde aanvallen van den vijand in de streek van den San Michele en op het Karst-plateau zijn afgeslagen.

UIT MESOPOTAMIE.

Konstantinopel, 18 November. — Het hoofdkwartier meldt: Op het front in Mesopotamië hebben wij weer een vijandelijk vliegtuig (het tweede) neergeschoten en het onbeschadigd buit gemaakt. Blijkens de berichten is het een Farman, model 1911, met een motor van 100 P. K. en een snelheid van 90 K. M.
Op de Tigris hebben wij een vijandelijken monitor met de bemanning in den grond geboord.
Arabische vrijwilligers hebben bij overrompeling van de vijandelijke kampen de telegrafische verbindingen van den vijand vernield en groote buit gemaakt.

ZEEOORLOG

Berlijn, 19 November. — Officieel:
Een onzer duikbooten heeft den 5n November aan de Noordafrikaansche kust den Engelschen hulpkruiser «Ara» (6323 ton) door een torpedoschot tot zinken gebracht, en den 6n November in de haven van Sollum de twee, met kanonnen bewapende, Engelsch-Egyptische kanonneerbooten « Prince Albas » (300 ton) en « Abdul Menem » (450 ton) door verrassing overvallen en met kanonschoten doen zinken. Dezelfde duikboot heeft het vuur van een bewapend Engelsch koopvaardijschip tot zwijgen gebracht en diens kanonnen als buit meegenomen.

De Chef van den Admiraalstaf der Marine.

TELEGRAMMEN

DUIKBOOT- EN MIJNOORLOG

Londen, 18 November. — De torpedobooten, die het op een mijn geloopen hospitaalschip « Anglia » te hulp zijn gesneld, hebben o. a. gered een hoofdverpleegster, twee verpleegsters en den kapitein.
Een machinist van de « Lusitania », de kolenboot die bij haar poging zelf op een mijn liep, heeft te Dover verteld, dat zij van de « Lusitania » zagen, hoe op de « Anglia », na de ontploffing, de soldaten aan dek kwamen en als op parade in het gelid gingen staan, wachtende op het bevel om in de booten te gaan. Elk oogenblik werd het moeilijker op de been te blijven. Een paar gewonden gleden in zee. Verscheiden matrozen doken om hen te redden. Inmiddels hielpen de verpleegsters met schitterenden heldenmoed de mannen om de gewonden in de wachtende booten over te brengen. Twee van die booten waren van de « Anglia ». Een van de booten, met gewonden en een verpleegster, bereikte de « Lusitania », juist toen er onder het achterschip een verschrikkelijke ontploffing plaats had. De boot gierde af. De stuurman van de « Lusitania » werd uit het want geslingerd, maar slechts licht gekwetst.
De koning zegt in een boodschap, dat hij diep getroffen is te hooren, dat de « Anglia », die hem onlangs over het Kanaal heeft gebracht, is gezonken. Het verlies aan menschenlevens smart hem. Hij hoopt, dat de overlevenden van de verschrikkelijke ellende niet al te zeer hebben geleden.

Londen, 17 November. — Aan de « Morning Post » uit Rome:
Volgens bericht uit geloofwaardige bron zijn behalve de « Ancona » nog 4 Italiaansche stoomschepen gedurende de laatste dagen door Duitsche duikbooten in den grond geboord. Geen blad heeft er echter melding van gemaakt.

DE TOESTAND OP HET SERVISCH FRONT

Londen, 18 November. — Naar de Romeinsche korrespondent van de « Daily Telegraph » meldt, heeft de « Corriere della Sera » uit Florina een telegram ontvangen over den uiterst hachelijken toestand der Serviërs in het wijalet Monastir na de bezetting van den Baboenapas en Prilep door de Bulgaren. Hun troepen, die daar tot enkele duizenden zijn geslonken, zijn zonder proviand en munitie en zullen óf naar Albanië óf naar Griekenland moeten terugtrekken. De verbindingen tusschen de noordelijke en zuidelijke districten van Servië zijn volslagen verbroken.
De Bulgaren hebben Albaneesch grondgebied bereikt.
De bevelhebber te Monastir heeft twee officieren naar Saloniki gezonden om hulp te vragen. De officieren verklaarden dat de Serviërs niet langer weerstand konden bieden, dat zij maar weinig manschappen hadden en geen voedsel voor de soldaten, die allen van honger zouden omkomen.

PRILEP BEZET

Londen, 18 November. — De « Times » vernoemt dd. 17 dezer uit Athene, dat — naar luid van telegrammen aan de bladen — Prilep door de Bulgaren is bezet, die thans tengevolge van een omvattende beweging binnen een afstand van twee uur gaans van Monastir zijn.

CHURCHILL EN ANTWERPEN

Londen, 18 November. — De « Daily Telegraph » ontvangt het volgend telegram, Woensdagavond uit Havre verzonden:
Een ooggetuige van de gebeurtenissen voor en na de ontruiming van de vesting Antwerpen heeft mij eenige bijzonderheden dienaangaande meegedeeld. De Belgische generale staf en de regeering achtten, met het oog op de vernietiging van de buitenste fortenlinie door het vuur van het zware Duitsche geschut, de ontruiming van die linie onafwijsbaar. Het veldleger moest er uit terugtrekken en een nieuwe verdedigingslinie inrichten in samenwerking met het Fransche leger aan de Dender. Het leger dat de vesting verdedigde, zou te Antwerpen blijven.
Op 2 October zou juist de aftocht beginnen, toen Churchill aankwam en den Belgischen ministerraad te kennen gaf, dat Antwerpen niet kon worden prijsgegeven en dat de Engelsche regeering besloten had de stad ter hulp te komen door het zenden van aanzienlijke strijdkrachten, die reeds onderweg waren. De argumenten van den eersten lord der Admiraliteit waren zoo overtuigend, dat de Belgische regeering besloot den strijd voort te zetten en den aftocht te staken en aan de officieren en ambtenaren die de stad verlaten hadden last gaf terug te keeren. Doch de versterkingen bleken niet zoo talrijk te zijn als was aangekondigd. De Engelsche soldaten streden heldhaftig aan de zijde der Belgische, doch een week later moest tot de ontruiming van de stad worden besloten. Een deel der vestingtroepen, die zich ten Westen van de stad bevonden, waren niet in staat zich bij het hoofdleger te voegen en moesten zich laten interneeren door de Nederlanders. Het veldleger slaagde er in te ontkomen, doch kon pas een nieuwe linie inrichten aan de IJzer in plaats van aan de Dender.

HET ENGELSCHE HOOGERHUIS.

Londen, 18 November. — In het Hoogerhuis heeft Ribblesdale aan de regeering gevraagd of militaire en politieke plannen in het nabije Oosten al een vasteren vorm hadden aangenomen en of het waar was dat Sir Charles Munro gerapporteerd had ten gunste van het opgeven van de Dardanellen-expeditie.
Lansdowne weigerde deze vraag op dit oogenblik te beantwoorden, er op wijzende dat zulk een antwoord een mededeeling omtrent den toestand van Servië zou moeten inhouden, welke met den dag veranderde, zoomede omtrent den toestand in Griekenland, welke buitengewoon netelig is. Ook zou ze schade kunnen doen aan de zaken op Gallipoli en in Egypte. Het was voorts onmogelijk deze vragen te beantwoorden afgescheiden van den toestand op andere gevechtsterreinen.
Aangaande Munro's rapport zei Lansdowne, dat dit met de toelichting onvoldoende was, om ten aanzien van deze belangrijke aangelegenheid en de politiek die er aan vast is, een besluit te kunnen nemen. Daarom is aan Kitchener verzocht zich naar de Middellandsche Zee te begeven.

GRIEKENLAND EN DE ENTENTE.

Marseille, 17 November. — Handelende volgens verstrekte lastgeving worden in de haven van Marseille geen koopwaren in lading naar Griekenland meer aangenomen.

DE « ANCONA ».

Washington, 17 November. — De Amerikaansche gezant te Weenen ontkent, dat de duikboot de « Ancona », nadat het schip gestopt had, of de reddingbooten beschoten heeft.

DUITSCH KOOPVAARDER UITGELOOPEN.

New-York, 18 November. — De kapitein van het Engelsche stoomschip «Torugero» meldt, dat het Duitsche koopvaardijschip « Prinz August Wilhelm », dat bij het begin van den oorlog in de haven Santa Maria (Columbia) een toevlucht zocht, den 11den dezer de haven is uitgestoomd in de richting van Haïti.

IN HET LAGERHUIS

Ter aanvulling van ons verslag van de zitting van het Lagerhuis van Maandag zij nog aangeteekend, dat na Trevelyan's pleidooi voor den vrede, de Iersche nationalist T. P. O'Connor heeft gezegd, dat Trevelyan voor zich zelf alleen sprak en althans de Iersche nationalisten zijn standpunt verwierpen.
O'Connor zei ook, dat een rede als Trevelyan had gehouden in de volksvertegenwoordiging van Frankrijk, Rusland en Duitschland zeker niet mogelijk zou zijn geweest, waarin O'Connor zich vergist.
De liberaal Booth deelde ten slotte mede, dat de liberale vereeniging in Treveyan's district zijn afgevaardigde had verloochend en reeds een anderen kandidaat voor de volgende verkiezing had.
Men herinnert zich, dat Trevelvan onder-minister in het ministerie Asquith was en zijn ontslag nam, toen het kabinet tot den oorlog had besloten.

DE WERVING IN ENGELAND

De « Labour Gazette » schrijft over den dwang die er voor de werving in Engeland wordt uitgeoefend:
Uit heel het land hooren wij van mannen van weerbaren leeftijd, die van hun werkgever gedaan krijgen, dikwijls op advies van de militaire overheid. De mannen staan dan voor de keus van dienst te nemen of gebrek te lijden, en in vele gevallen drijft de gedachte aan hen voor wie ze moeten zorgen hen om dienst te nemen, hoezeer de beginselen die hun lief zijn daar tegen in gaan.
Uit vele brieven geeft het blad er een, het geval van een 19 jarige die te zorgen heeft voor een gebrekkige oude moeder. Hij heeft ontslag gekregen uit een dienst, waarin hij 2 1/2 jaar werkt. Hij is socialist en tegen den oorlog. Wat moet hij doen?

DE VERBINDING MET VLISSINGEN

De postmaal « Prinses Juliana » is Woensdag niet teruggekeerd te Vlissingen. De reden van dit uitblijven is onbekend. Vrijdag zal geen enkel schip afvaren.

Velerlei

—— Weet men — vraagt «Masque de Fer» in de «Figaro» — dat graaf Zeppelin een der bekroonden is van het Institut de France? Zes jaar geleden heeft de academie van wetenschappen een gouden penning doen slaan, die zij bestemde voor hen die hadden bijgedragen tot de bevordering van de luchtvaart en de vliegkunst. Hoffelijk werd de penning ook aan Zeppelin aangeboden en deze antwoordde in een eerbiedigen bedankbrief, welke nog bewaard wordt in de archieven van het Palais Mazarin.

—— De Parijsche «Temps» van Dinsdag brengt in herinnering dat de Zwitsers dien dag de 600e verjaring vierden van de grootsche worsteling waarin het eerste verbond der bergbewoners van Schwyz, Uri en Uterwalden den grondslag legde van het vrije Helvetië.
Op 15 November 1315 — schrijft de «Temps» — overvielen de machtige Habsburgers het verbonden volk der drie valleien en voerden achter hun leger aan een convooi van galgen, bestemd om de «opstandelingen» op te hangen. De Oostenrijkers werden door de dappere bondgenooten vernietigd in de passen van Morgarten, waar, in 1798 en 99, de Franschen hun nieuwe nederlagen toebrachten. Van deze overwinning over het keizerrijk dagteekent de bevrijding van een klein land, dat geworden is tot een geëerbiedigd middelpunt van werken des vredes en tot het toonbeeld der vrijzinnige republieken. Het Zwitsersche volk, te wapen te midden van het brandende Europa, bevestigt, bij de herdenking van zijn groot verleden, zijn wil om dit waardig te blijven door de vastberadenheid waarmee het gereed staat zijn grenzen tegen iederen aanrander te verdedigen.

—— Aan den « Lokal Anzeiger » wordt uit Lugano gemeld, dat Maandagavond in het trappenhuis van het nationalistische dagblad « Giornale di Sicilia » te Palermo een bom is ontploft, welke slechts geringe stoffelijke schade heeft aangericht. Het gebouw is gelegen bij het stationsplein en de bom ontplofte op het oogenblik, dat duizenden op het plein verzameld waren om het voorbijtrekken te zien van gevangen Oostenrijkers, die naar het binnenland van het eiland werden gezonden.

—— Een kommissie uit het verbond der republikeinsche pers in Frankrijk heeft haar opwachting gemaakt bij den minister-president om voor de Parijsche korrespondenten der provinciale bladen vrijdom van censuur te bepleiten ten aanzien van berichten en artikelen, ontleend aan bladen, die de censuur reeds hebben ondergaan. De minister-president heeft welwillende overweging van het verzoek toegezegd.

—— De administratie der Fransche posterijen deelt een statistiek mede, waaruit blijkt, dat er 11,500,000 brieven aan Fransche militairen om verschillende redenen niet aan de geadresseerden besteld zijn. Vier millioen van die brieven zijn aan de afzenders teruggezonden kunnen worden, evenals de 30,000 paketten van 76,000 die onbestelbaar geb leken zijn. Voorts zijn er 155,000 postwissels en 400,000 frank aan klein bankpapier van 550,000 frank, die er gevonden zijn, aan de afzenders teruggezonden.

—— De « Daily Epress » vernoemt uit Rome: De laatste berichten uit Saloniki bevestigen dat er voor de Serviërs een ongunstige wending heeft plaats gehad.
Met hun artillerie beheerschen de Bulgaren den weg van Kriwolak naar Prilep en verhinderen daardoor de vereeniging van de Franschen met de Serviërs.

Buitenland

BRAND IN EEN MILITAIR DEPOT TE ALESSANDRIA

De « Corricre della Sera » verneemt dat een groote brand tijdens de nacht uitgebroken is in het militair depot van Alessandria. De schade zou een half millioen Lire overtreffen. Groote voorraden wollen stoffen voor de soldaten bestemd werden vernietigd.

DE PARLEMENTAIRE CRISIS IN PORTUGAL

Volgens een telegram uit Lissabon aan Reuter Havas gericht, heeft de ministerpresident den voorzitter der republiek het ontslag van het kabinet aangeboden. Het staatshoofd heeft hem echter verzocht op zijn te blijven tot de houding van het parlement hem in staat stelle een ander politieker met de vorming van het ministerie te belasten.

DE STAAT VAN BELEG IN NEDERLAND

Volgens een telegram uit den Haag werd de staat van beleg uitgeroepen voor het grootste gedeelte der Friesche eilanden en voor de noordkust van Nederland.

DE BEVOORRADING VAN LUXEMBURG

Men meldt uit Luxemburg dat de « Deutsche Einkaufzentrale » te Berlijn zich bereid verklaard heeft om aan het Groothertogdom 7000 ton tarwe en 2000 ton maïs te leveren, te verdeelen over verschillende maanden; de levering zal aan inkoopsprijs geschieden.

ROODE KRUIS-KONFERENTIE TE STOCKHOLM

De konferentie van het Roode Kruis te Stockholm zal voorgezeten worden door den oud-minister van buitenlandsche zaken, den heer Lagerheim, die eertijds Zweedsch gezant te Berlijn geweest is. Zeer gezien bij alle partijen, duiden zijn takt en zijne ondervinding hem aan om de vertegenwoordigers der oorlogvoerende landen bijeen te brengen, hetgeen voor het eerst sedert den oorlog zal gebeuren.

Laatste Uur

De Engelsche Malta-vloot zou naar Griekenland stevenen

Volgens berichten uit Londen aan de Noorweegsche bladen geseind, zou de Engelsche Malta-vloot binnenkort naar Athene vertrekken.

De gezondheidstoestand van Koning Albert

De Belgische korrespondent van « De Tijd » meldt:
Het ruwe militaire leven, de groote vermoeienissen, de zorgen hebben de gezondheid van Koning Albert aangetast. Deze laatste dagen was de Koning lijdend, hetgeen voor zijne omgeving geen geheim meer was. Thans heeft de ziekte zich verklaard en Koning Albert lijdt veel onder eene hardnekkige maagkwaal, die hem verhindert zijn gewoon regiem te volgen en zijn gestel ondermijnt. Zijn gezondheidstoestand is echter onrustwekkend noch ernstig.

Plotselinge terugroeping van Grieksche schepen

Men meldt dat al de Grieksche schepen die in de Italiaansche havens aangekomen zijn, door de Grieksche regeering teruggeroepen werden.

Nieuws uit Brussel

TER STEDELIJKE BEGRAAFPLAATS. — Het Brusselsch gemeentebestuur heeft besloten geen grafzoden meer te laten omdelven noch nietig te verklaren zoolang de oorlog zal duren; geene voorwerpen, zooals kruisen, mo-

HET VLAAMSCHE NIEUWS

LETTERKUNDIGE PRIJSKAMP WAARAAN AL ONZE LEZERS DEELNEMEN

UITKNIPSEL Nr 100

Emmanuël de Bom

Zie de voorwaarden en schikkingen van den Prijskamp op de 4de bladzijde

numenten, gedenkenissen, enz., zullen weggenomen noch verkocht worden, zooals vroeger het geval was. De tijdelijke concessiën, vervallen sedert December 1914, worden verlengd tot na den oorlog zonder voorafgaande verwittiging. Deze maatregels werden genomen ten einde te voorkomen dat vele menschen die niet kunnen verwittigd worden in de huidige omstandigheden, bij hun terugkomst het graf hunner geliefden niet meer zouden terugvinden.

BURGERLIJKE STAND. — Tijdens de 42e week werden te Brussel 25 geboortens en 30 sterfgevallen geboekt, en in de voorgeborchten 98 geboortens en 98 sterfgevallen, wat voor Groot-Brussel een sterftecijfer maakt van 8.3 p. 1000 en een geboortecijfer van 8.2 p. 1000. Er werden 26 kostelooze pokinentingen gedaan en door de Gezondheidsdienst werden 126 woningen onderzocht.

OVERLIJDEN VAN DE HEER ANSPACH.— De hr Lucien Anspach is schielijk overleden in een tramrijtuig, op de Auderghemlaan. Het lijk werd naar het gemeentehuis van Etterbeek gebracht. De heer Anspach, die 59 jaar oud was, was een der meest geliefde professors der Brusselsche Hoogeschool, waar hij de toegepaste mekaniek onderwees. De overledene was zoon van den vroegeren ondergoeverneur der Nationale Bank, en neef van den vroegeren burgemeester Anspach der hoofdstad.

Stadsnieuws

«Van Peene», Vlaamsche onpartijdige Toon-,Tooneel en Letterkundige vereeniging. — Het Bestuur dezer vereeniging brengt aan de belanghebbende ter kennis dat de zetel van de Van Ertbornstraat, n. 3, overgebracht is naar 't lokaal «Antwerpsch Koffiehuis», Van Stralenstraat.

Deze werkzame kring is van plan op 't einbe van Januari 1916 een groot liefdadig tooneelfeest in te richten bestaande uit het gekend blijspel « De Gevolgen van een Leugen », blijspel in 4 bedrijven. (Denkt aan 't spreekwoord: « Lachen is gezond ».) De rolverdeeling en tooneelschikking ook is aan goede handen toevertrouwd. Later verdere inlichtingen daarover.

De voordracht van den Heer Victor Resseler. — Voor een goed gevuld zaaltje handelde deze heer Donderdag 18 dezer over Marnix van St-Aldegonde, en besprak « De Beienkorf », en « Het boek der psalmen Davids », uit beiden eenige brokken meedeelend ter verduidelijking en staving zijner woorden.

Ook besprak hij het « Wilhelmuslied » van Marnix, er bijvoegende dat het met de « Marseillaise » het krachtigste en schoonste was, en het meest gezongene; en dat « De Vlaamsche Leeuw » tewege was dit ook te worden.

Het kon moeilijk, of deze voordracht handelend over een politiek man, moest politiek zijn, schoon ze anders veel beter ware geweest, min politiek en meer letterkundig zijnde.

HOTEL WAGNER

Kunstlei, n. 1, bij John CASTERS

Alle dagen VERSCHE MOSSELEN en PALING. Gezellig koffiehuis en prachtige spijszaal. Lekker gerstebier. Hotel van allereersten rang.

Havenbeweging. — Op 18 November liepen in onze haven 15 stoomschepen, 1 motorboot en 31 lichters binnen, terwijl 3 stoomschepen, 4 motorbooten en 38 lichters onze haven verlieten.

Club Artistique. — Voor diegenen welke on het varieteit-feest van 12 December in den « Bardo » gaanne buitengewone spier-ontwikk en harmonieuse lichamelijke lijnen willen wonderen in den persoon van den heer Santos, 1e prijs van model te Rome, wordt aangera niet lang meer te dralen met het nemen hunne zitplaatsen, inderdaad zal genoemde heer, in plaats van de reeds uit de mode geraakte « Tango-dansen » ons eens spierendansen laten zien wel die der biceps, borst-schouders en boven-knieën, op maat eener daar toe geëigende muziek. De bijval, welke deze miniatuur-herkules in vreemde landen vroeger hiermede oogstte drong menigmaal tot Antwerpen door.

Terloops wordt nog gezegd dat de « Club Artistique » niet van fantastieke overdrijving houdt en zij hare belofte dus wel zal nakomen.

Gemeenteraad. — Dagorde: 1. Godshuizen. Erfgift L. Th. De Groof; 2. Weldadigheidsbureel. Erfgift We Adams 3. Beroepschool. Begrooting 1914. Bijcrediet; 4. Diestjaar 1915. Aanvullend crediet voor schilderwerken aan de afdaken der Nieuwe Zuiderkaaien; 5. Nijverheidsschool. Inrichting van klassen in een bijlokaal en van daglessen; 6. Taks op de openbare vermaken. Overeenkomst gesloten in 1914. Goedkeuring; 7. Stedelijke belastingen. Onderzoek. Uitslag.

Bond der gediplomeerde Oud-Leerlingen der Nijverheidsschool van Antwerpen. — Aanstaande Zondag 21 dezer, ten 10 uren T. U., openbare kostelooze voordracht in de konferentiezaal der Nijverheidsschool, Paardenmarkt. Onderwerp: « Het drijven en onderhouden van Gas-, Petrol- en Benzinmotoren » door den heer H. Fierens, leeraar der school.

Wij verwachten eene talrijke opkomst van het leerzuchtig publiek en van de leden.

Liberaal Jongensgenootschap, 8ste Wijk. — Het bestuur betuigt zijnen innigen dank aan de volgende firmas voor de prachtige giften welke ze gedaan hebben ten bate van het werk: J. B. Christiaensen, Kipdorp, 37; Jacques Neels, Keizerstraat, 3; Charles Hasse & Co, Leysstraat, 19; W. Wichern en J. Van Santvoort. Het hoopt dat deze lofwaardige voorbeelden vele navolgers mogen vinden.

Oud-leerlingenbond, School 7. — Zaterdag 20 dezer, ten 9 ure 's avonds (torenuur), algemeene herhaling ten lokale Laurent, Anselmostraat, 67. Wordt ingestudeerd: « Tamboer Janssens ».

Aanhouding. — De genaamde A. B..., die verdacht werd van diefstal bij den Heer Brandt, Pruynenstraat, werd gisteren aangehouden. Het opleidingsbevel was uitgevaardigd door den Heer onderzoeksrechter Steyaert.

Valsche Pfennigstukken. — Sedert eenigen tijd zijn er in de stad valsche 10-pfennig- en Belgische 25 centiemenstukken in omloop gebracht. De valsche stukken zijn licht te herkennen aan de slechte inprenting. Het publiek wordt verzocht de Duitsche overheid en de politie te helpen bij het opzoeken der valschmunters.

« De Geuzenschijf ». — Op Zaterdag 20 dezer, te 9 ure (Torenuur), schieting op de ton, in het lokaal « In den Vos », Groote Markt, 13.

« De Solidairen ». — Zondag 21 dezer, om 5 ure namiddag (T. U.), in het lokaal « El-Bardo », St-Jacobsmarkt (bovenzaal), openbare voordracht door M. Van Casteren, over « Cyriel Buysse ». Verteer niet-verplichtend. Inkomprijs: fr. 0.10 per persoon.

Liefdadige Kring « Leonidas ». — Het bestuur van den « Kring Leonidas » is zoo vrij het publiek ter kennis te brengen dat het een prachtig liefdadigheidskoncert inricht op Vrijdag 26 dezer, te 7 1/2 ure 's avonds, in de feestzaal « Anvers-Palace ».

Door bij te dragen tot het welgelukken van dezen kunstavond zal het Antwerpsch publiek nogmaals bewijzen dat het het lot onzer Belgische krijgsgevangenen ter harte neemt en voor wien de opbrengst van dit koncerto bestemd is.

Prijzen der plaatsen: Zetels, fr. 3.00; Voorbehoudene plaatsen, fr. 2.00; Gallerij en Omheining, fr. 1.00.

Contich. — Solo-Slim. — Woendag werd in het lokaal « De Fortuin » een solo-slim gespeeld door M. J. Parmentier. De medespelers waren: H.H. R. De Houwer, H. Janssens en E. Kennes.

Cappellen. — De Vlaamsche Kring heeft verleden Zondag, zooals aangekondigd was, in het lokaal « Bellevue », bij de Wwe Mertens, de eerste der reeks van zes letterkundige lessen gegeven.

De volksredenaar L. Augusteyns was aan de beurt en sprak over dichter de Genestet.

De les werd door den spreker bijzonder goed opgevat; hij gaf ons den dichter veelzijdig te aanschouwen, en deed uitschijnen hoezeer deze, niettegenstaande tegenkantingen, met blijheid en vol lust door het leven worstelde.

Gemoedelijk was het gedicht van het binnenhuisje, — opwekkend dat der bengels spelend op een kerkhof, — tot droefheid stemmend het klaaglied over et afsterven van des dichters vrouw, en vol humor het hekeldicht over de ekoreerden.

De heer Augusteyns droeg voor in sierlijke uitspraak; zijn bijval was ook groot.

dag 21 dezer, vertelt de heer J. s, onderwijzer te Antwerpen, over dgard-Allan, Poe.

De ngang is kosteloos.

Rechterlijk Nieuws

Om brood

Wee was er eene zaak van plundering uit Boo aan de hand, in de 4e Strafkamer. oom zal in dezen oorlog de gelegenheid gevonden hebben, om voor eeuwig beroemd te blijven in de geschiedenis — en in die beroemdheid zal wellicht de kommissaris van politie deelen.

't is of het lot de gemeente Boom heeft uitgekozen om aldaar in dees bezorgd tijdvak alle buitengewone gevallen mogelijk te doen geboren worden.

Degene waar men zich thans meê bezig hield, was zeker niet de minst zonderlinge van al die we reeds bijwoonden.

't voorgevallen in de maand Mei j.l. Toen an toe was er altijd gratis brood uitgedeeld aan de menschen die, zonder werk zijnde, hulp van het Komiteit genoten.

Tegen den bedoelden tijd was er beslo n dat er geld zou uitgedeeld worden, en de menschen het brood zouden betalen dat zij namen.

In Mei was 's morgens zulke uitdeeling geschied, en er werd alsdan aan de menschen gezegd dat zij 's namiddags op een aangeduid uur brood konden krijgen. Doch toen zij daar kwamen, en hoorden dat zij betalen moesten, waren de meesten erg teleurgesteld, want er was hun daar 's morgens niets van bekend gemaakt!

Een gemor ontstond; velen van die lieden hadden geen brood meer in huis, en de kinderen riepen er om, en de centen van 's morgens hadden zij ook niet meer; dit had gediend om gemaakte schuld te betalen of kleeren te koopen, enz.

Er ontstond een gedrang, — denk eens na: er waren daar wel duizend menschen! — de achtersten stootten de eersten vooruit; het schutsel dat om de kontrole te vergemakkelijken, geplaatst was, werd omvergeloopen, en men begon de broden te plunderen.

Versterking werd ontboden om de orde te herstellen, en toen werden er uit den hoop 29 personen gepikt, waarvan er zijn, die drie weken lang in voorloopige hechtenis zijn gebleven.

Een van de vervolgden heeft sinds dien tijd vaarwel gezegd aan dit tranendal; de 28 anderen zijn voor de rechtbank verschenen.

Substituut Boucquey heeft een requisitoire uitgesproken dat hem eer aandoet.

Hij heeft aan de Rechtbank gevraagd de zaak te beschouwen in het licht der werkelijkheid: die menschen, die een goed verleden hebben, kwamen geenszins om te stelen. Zij waren ongelukkig: zich bedrogen vindende in hunne verwachting van brood te krijgen, gehoorzaamden ze aan eene opwelling van drift. Men zij hun genadig!

De advokaten, Miers Grijspeerdt en de Ravenne, pleitten in denzelfden zin. Zij haalden de zoo menschlievende uitspraak van den « goeden rechter », den heer Magnaud, aan, — die uitspraak, die wereldberoemd is geworden, — waarin de Fransche jurist proklameerde dat de mensch die honger heeft, gehoorzaamd aan een onweerstaanbare aandrift wanneer hij de hand uitstrekt naar het onmisbaar voedsel: dit is de zucht naar zelfbehoud, ieder wezen aangeboren.

Na beraadslaging, verwees de rechtbank de betichten, — ter uitzondering van zes, die vrijgesproken werden, — tot 2 fr. boet; twee, die gewelddaden gebruikt hadden, kregen buitendien 8 dagen gevang.

Verfoeilijk!

Voor de 5e Strafkamer verscheen het Individu, met name De Vos, — tegen onze gewoonte, stellen wij hier den naam, wegens het uitzonderlijke, het wraakroepende van het midrijf, — die een 20-tal feiten bedreef, hierin bestaande dat hij aan arme vrouwen kleederen en geld aftruggelde, voorgevende dat hij dit zou bezorgen aan den echtgenoot of de broers van die vrouwen, haar wijsmakende dat zij uit het interneeringskamp in Duitschland waren gevlucht en in Holland zonder middelen zaten!

Die De Vos is een deserteur van het Belgisch leger; hij liep weg toen de troepen uit Antwerpen aftrokken, in October 1914.

De rechtbank heeft hem verwezen tot 4 jaar gevang en 100 fr. boet. Daar hij soldaat is, wordt hij buitendien tot 1 jaar inlijving in een strafkompagnie veroordeeld.

BURGERLIJKE STAND VAN ANTWERPEN

Overlijdens van 19 November 1915.

Mannelijk geslacht: J. B. Vispoel, z. b., 71 j., wed. van J.Temmerman, echtg. van J. Crets, St-Laureysstr., 30. — J. B. Goossens, z. b., 84 j., wed. van A. Wynans, echtg. van M. Clauwens, Rudolfstraat, 64. — G. Coomans, arb., 42 j., echtg. van L. Dassen, Verschansingstr., 56. — 1 kind beneden de 7 jaar.

Vrouwelijk geslacht: 1 kind beneden de 7 jaar.

Overlijdens. — Mann. gesl. :4; vrouw. gesl.: 1. — Totaal: 5.

Geboorten. — Mann. gesl.: 8; vrouw. gesl.: 1. — Totaal: 9.

SPORT

WINDHONDEN RENNEN.

« Mon Plaisir », Wilryckscheplein.

Vandaag, Zaterdag, koersen om 1 u. 30 (B. T.).

Ziehier onze voorspellingen:

1ste koers: Little Jane, Fantôme.
2de koers: Aéroplane, Slow Girl.
3de koers: Lydie, Themir.
4de koers: Kiss, Cordial.
5de koers: Slow Girl, Val d'or.
6de koers: Little Jane, La Flèche.
7de koers: Themir, Lydie.
8ste koers: Cordial, Tigre.

Uitslagen der koersen van Donderdag 18 November l.l.:

1ste koers: 1. Tigre, 176; 2. Gummy, 188.

2de koers: 1. Balsam, 202; 2. Slow Girl, 183.

3de koers: 1. Lydie, 205; 2. Royal Fort, 203.

4de koers: 1. Elisa, 191; 2. Kiss, 193.

5de koers: 1. Slow Girl, 183; 2. Aéroplane, 186.

6de koers: 1. Kiss, 193; 2. Fisher, 198.

7de koers: 1. Themir, 203; 2. Yvonne, 194.

8ste koers: 1. Gummy, 188; 2. Little Jane, 172.

Volgende koersdagen: Morgen Zondag en Maandag 22 November, telkens om 1 u. 30 (B. T.).

Zondag 28 November aanstaande zullen groote koersen plaats hebben, ten voordeele van den Liefdadigen Kring « Leonidas » (Hulp aan onze behoeftige Belgische krijgsgevangenen en hun huisgezin). Zeer schoone medalies en kunstvoorwerpen zullen in de verschillende koersen te winnen zijn, bijzonderlijk in den « Groote Prijs Leonidas », waar eene prachtige schaal, geschonken door den heer J. Jespers, eere-voorzitter van bovengenoemd werk, aan den winner zal toegekend worden.

WIELRIJDEN.

Winterkampioenschap op rollen.

Aanstaande Dinsdag en Woensdag wangen, in de prachtige ruime zaal «Prins Albert», Diepestraat, de twee eerste van de tien avonden aan. Op Dinsdag zien we den strijd op 1 en 3 km., den Woensdag op 5 km., telkens in 3 reeksen, en 3 finaals (tusschen de 3 eersten, de 3 tweeden en 3 derden van elke reeks). — Voor de 2 eerste avonden werden de reeksen reeds vastgesteld als volgt:

Dinsdag a.s. (1e dag). — 1 km. — 1ste reeks: Van Wetter, Tyck, Van Ruysseveld; 2de reeks: Laureyssens, Bouw, De Graeve; 3de reeks: Dingemans, Jan Verhoeven, Block.

3 km. — 1ste reeks: Tyck, De Graeve, Van Ruysseveld; 2de reeks: Jan Verhoeven, Van Wetter, Laureyssens; 3de reeks: Bouw, Block, Dingemans.

Woensdag a.s. (2de dag). — 5 km. — 1ste reeks: Dingemans, Laureyssens, Bouw; 2de reeks: Tyck, Van Wetter, Jan Verhoeven; 3de reeks: De Graeve, Van Ruysseveld, Block.

Overigens zullen de reeksen telkens verschillend zijn samengesteld opdat elk zijn kans heeft.

WORSTELKAMP.

Gerstmans—Nic. Herd.

Men weet dus, dat de wedstrijd Dinsdag a.s. 23 dezer, in Grieksch-Romeinsche stijl, en Woensdag a.s. 24 dezer, in pak-is-pak-stijl doorgaat, telkens tot bekomen uitslag, zonder gelijk welk uitstel.

Zeggen we nogmaals dat de inkomprijzen in het bereik zijn gesteld van alle beurzen: bovengaanderij, 25 centiemen; benedengaanderij, 50 centiemen; zitplaatsen, 75 centiemen; voorbehouden genummerde plaatsen aan 1 fr.; Ring 5 fr. (op tooneel).

Men opent om 7 1/2 ure (torenuur) en vangt aan om 8 1/2 u. (t. u.).

In ons Dinsdagnummer de laatste officieele inlichtingen!!

Een Winterkampioenschap te Brussel.

Er wordt veel gesproken van een Winterkampioenschap op rollen te Brussel, die zal betwist worden gedurende tien avonden met optellingen van punten. De eerste avond is vastgesteld op Zaterdag 27 November, in de prachtige moderne zaal « Elisabeth », Hoogstraat, bij de Kapellenplaats, goed ingericht voor zulke sportavonden. Voor het kampioenschap zijn de volgende rijders aangeduid: E. Otto, Jos. Van Bever, E. Aerts, René Vandenbergde, Jan Louis. Gedurende al de avonden worden nog andere snel-, fond- en achtervolgingskoersen betwist door beroepsrijders, onafhankelijken en beginnelingen.

LESSIVE "IDEAL,

IN PAKJES

Onvergelijkbaar voor het bleeken van linnen, voor het kuischen van vaat- en vloerwerk, gevels, enz. Vrij van schadelijke bestanddeelen. Het beste der waschmiddelen, aangenomen door de gasthuizen en de voornaamste kosthuizen van België. 1055

Te koop bij alle Drogisten en Kruideniers

IN 'T GROOT EN IN 'T KLEIN

8, BERLAIMONTSTR, 8, BRUSSEL

Bijgevoegde depots { 1, Daillyplein, St-Josse-ten-Noode. 41, Kasteleinstraat, 41, Elsene. 57, Jan Velders-lei, St-Gilles.

109

A. VAN WEEREN

Mechelschesteenweg, 93; Kunstel, 38; Vondelstraat, 8; Kasteelpleinstraat, 67. BOUWZWART IN 12 UREN

ons volk aan werk; werk voor die menschen op dit oogenblik beteekent brood; laat dan om tegen lage prijzen uwe kleedingstukken, mantels, pardessus, dekens, tapijten, enz., enz., verven of wasschen in de stoomwerkerij.

HELPT.

Roepzaal "MARNIX'

1, Terninckstraat, 1

(Hoek Kasteelpleinstraat)

Voor den verkoop van MEUBELEN, KUNSTVOORWERPEN, SCHILDERIJEN, enz., wende men zich tot de roepzaal « Marnix ».

Bestuurder: J. B. LAMBRECHTS

INKOOP, VERKOOP VERWISSELING, SCHATTINGEN

Men geeft geld als voorschot 630

Schouwburg "ODEON"

ALLE DAGEN OM 8 UREN (T. U.)

ZATERDAGS, ZONDAGS, MAANDAGS EN DONDERDAGS IN MATINÉE OM 4 UREN

OVERGROOT SUCCES LAATSTE DAGEN OVERGROOT SUCCES

Kwinten Patrijs

of de macht van een Petroolvuur

Parodie zangspel op « KWINTEN MATSIJS, in 3 bedrijven door Jos. SELE

Volledig orkest onder de leiding van den heer H. DE LATTIN

Tooneelschikking van Hug. DUCAJU

Nieuwe kostumen van het huis VERHOEVEN

NIEUWE DECORS

EERSTE BEDRIJF

DE SMIDSE. - ADJU!

TWEEDE BEDRIJF

Het Salon van Pontius. - Daar is hem!

DERDE BEDRIJF

In het Duifken. - Hij hee g'het!

PERSONEN:

Pontius Van Pruick	M. Thé Van Pelt	Jaa	M. Poesmiers
Adèle, zijne dochter	Mej. Maria Abe	Kobe (smidsgasten)	M. Van Eeckhout
Slegers, smidsbaas	M. Eug. Ducaju	Frans (smidsgasten)	M. Jonkers
Teola, zijne dochter	Mev. Willocx	Een leerjongen	Mej. Mertens
Kwinten Patrijs	M. Jaak Graré	Een herbergier	M. Serre
		Pasmans	M. Mertens

Smidsgasten, Burgers, Muzikanten, enz., enz.

De handeling heeft plaats te Antwerpen, tusschen de jaren 1200 en 2000.

Het tweede bedrijf speelt 2 jaren later.

In de week: INKOM VRIJ!

Een PUIK CINEMAPROGRAMMA gaat de vertooning vooraf.

VAN AF 26 NOVEMBER JULIUS CESAR

Nummer 2

VAN BRIEVEN VAN ZEBEDEUS

die 't Bombardement van Antwerpen meemaakte is dus verschenen, wie nog niet bediend is, vraag het spoedig aan zijn verkooper, want de voorraad is niet groot meer. Het werk zal vier afleveringen bevatten.

Hoofdprijs in het gelukkigste geval: Een Millioen	Men biede het ge'uk de hand!	De prijzen zijn door den Staat gegarandeerd.

UITNOODIGING TOT DEELNEMING IN DE KANSEN

aan de door den Staat Hamburg gewaarborgde

GROOTE GELDLOTERIJ

Deze Loterij bevat

100,000 Loten en 46,028 Prijzen,

zoodat bijna de helft van alle loten saker winnen moet.

Door een onlangs afgekondigd besluit der Regeering is deze loterij, tengevolge van een kapitaals-uitbreiding, veel verbeterd, zoodat zij nu grootere prijzen heeft dan eenige andere loterij ter wereld.

De grootste prijs bedraagt in het gelukkigste geval:

Een Millioen Mark=1,250,000 Frank

resp. M. 900.000	M. 830.000
890.000	820.000
880.000	810.000
870.000	305.000
860.000	303.000
850.000	302.000
840.000	301.000

en vele andere Hoofdprijzen. Tezamen bevat deze loterij 46.028 prijzen, ten bedrage van ongeveer

14.000.000 Mark=17.000.000 Frank

welke in 7 trekkingen ter verloting komen. Deze trekkingen hebben plaats met tusschenruimten van ongeveer 3 weken volgens het officieele Plan met het staatswapen voorzien, dat alle bijzonderheden bevat, benevens de juiste lijst der prijzen en de ambtelijke vastgestelde inleggelden voor elke trekking.

Voor de eerste prijstrekking, die officieel is vastgesteld, bedraagt het inleggeld:

Mark 10 of Frs. 12.50 voor 1 geheel lot	Mark 5 of Frs. 6.25 voor 1 half lot

Mark 2.50 of Frs. 3.15 voor 1 kwart lot

De loten worden alleen verzonden tegen vooruitbetaling, en wel tegen den officieel vastgestelden prijs zonder toeslag.

Het officieele plan, welk ik op aanvraag gratis verzend, wordt aan iedereen deelnemer toegezonden, alsmede ook de officieele trekkingalijst, welke prompt na de trekking wordt verzonden, met het eventueel gewonnen bedrag.

De winstbedragen worden betaald per aangeteekenden brief in Banknoten of door cheque op uwe bank. Ik kan tot mijn genoegen constateeren, dat door mijne sedert 1872 bestaande firma, reeds veelmalig naar alle werelddeelen de grootste prijzen dezer loterij zijn uitbetaald.

Alle opdrachten worden prompt en nauwkeurig uitgevoerd en ik verzoek beleefd deze met het oog op de ophanden zijnde trekking vóór den 3 DECEMBER te zenden aan

Samuel Heckscher senr.,
Bankier en Wisselkantoor,
Hamburg. (No. 751) Duitschland

BESTELBRIEF

Den Heer Samuel Heksher senr., Bankier en Wisselkantoor, Hamburg. (No. 750)

Gelieve mij te zenden ..... lot, voor hetwelk is hierbij ingesloten het bedrag van Mk ..... volgt per postwissel per remboers te beschikken.

Naam en woonplaats: .....

(Volledig en duidelijk .....

adres a. v. p. .....

Koninkl. Saksische Land-Loterij

TREKKING, 1e REEKS

8 en 9 December 1915

110000 loten 55000 prijzen

bedragende

20801000

event. hoofdprijs

800000

500000

450000

400000

Bijzondere prijzen

300000

500000

200000

150000

100000

Prijs der loten, 1e Reeks

1/10	1/5	1/2	1/1
5.—	10.—	25.—	50.—

Volled. loten voor alle reeksen geldig

1/10	1/5	1/2	1/1
25.—	50.—	125.—	250.—

Eduard RENZ

Dresden, 18, Annenstr. 9

Bank: Konto- Alg. D. Kredict-Instellung

ONZE BLOEMLEZING

uit het werk van

Emmanuël de Bom

HET AVONDMAAL DER TWAALF APOSTELEN

Antwerpen, 28 Maart 1907.

Ik heb de twaalf Apostelen gezien, de Apostelen alle Twalff heb ik gezien. Ik heb ze zien eten. Smakelijk, deugdelijk, gezapig eten, en hartig, degelijk, goed-in-God drinken. Zij waren, alle twaalf, naast elkaar gezeten, de beenen grondvast onder de tafel, de lange tafel die Leonardo da Vinci te Milaan op een muur heeft geschilderd. Maar 't waren Vlaamsche apostelen, lijk onze primitieven ze zagen: glad geschoren, met tanige koppen, de oogen stijf en steil daarin geplant, gothieke koppen. En gezamenlijk waren de apostelen plus minus 840 jaren oud.

Uit meer dan honderd kweekelingen van het ouderlingen-gesticht, waren zij, de twaalf braafste, oppassendste, ordeen tuchtlievende ouwe jongens, uitgekipt, uitverkoren en uitgelezen om vanavond plaats te nemen aan den traditioneelen disch, die heeren bestuursleden van het Sint-Julianus-gasthuis deze dap-

HOESTENDE OUDE LIEDEN.

Hoevele oude lieden worden niet gekweld door een hardnekkigen hoest, welke hun borst doet hijgen en piepen, welke hen kortademig maakt en hun de nachtrust belet. Weet gij wel dat die inspannende hoest voor Uw hart en voor Uw borst en longen zoo nadeelig is? Gij moet dien hoest genezen en wel zoo spoedig mogelijk voordat het te laat is, voordat Gij een ernstige borst- of hartaandoening vast hebt. Neemt onmiddellijk de wonderbare Abdijsiroop, dan zal de vastzittende slijm gemakkelijk en zonder pijn loskomen. De kriebelingen in Uw keel zullen wegblijven, Uw kortademigheid zal verdwijnen en weldra zal Uw hoest geheel genezen zijn. De

ABDIJSIROOP

is een beroemd middel tegen asthma, bronchiet, influenza, slijm- en kinkhoest, valling, en vele borst-, keel- en longaandoeningen. Onschadelijk zelfs voor kinderen en grijsaards.

Per flacon fr. 2.25, fr. 4.—, fr. 7.—. Eischt onze handteekening: L. I. AKKER, Rotterdam. Hoofd-Depôt voor België: O. de Beul, Antwerpen Verkrijgbaar in alle apotheken.

Française diplomée

donne leçons particulières en français, conversation et grammaire ainsi que sténographie méthode Duployé, à fr. 1.— l'heure. — Ecrire B. C. 24, bureau du journal. 1007

HET HUIS VAN VERHUIZINGEN

Ed. VAN REETH

Nationalestraat, 138, Antwerpen

heeft de eer te berichten aan het Publiek, getroffen door de oorlogsgebeurtenissen, dat het beschikt over magazijnen gezegd «Garde Meubles» en dat het zich aanbeveelt aan zijne welwillende aandacht. Al de zaken zullen afgehandeld worden aan de prijzen en voorwaarden van het Syndikaat der Verhuizers — **Verhuizingen voor de Stad, de Provincie en het Buitenland.** — Telegramadres: «Continent». — Telefoon 4701 84

Prijzen

der Kon. Saks. Staatsloterij

Geb. 800.000 Mk.

Premie	300.000	”
Hoofdprijzen	500.000	”
	200.000	”
	150.000	”
	100.000	”

Loten 1/10 1/5 1/2 1/1

Mk. 5.-, 10.-, 25.-, 50.-, p. reeks

Trekking der Ie Reeks: 8 & 9 December 1915

Uitslag wordt verzonden door

A. ZAPF, Kon. lot. verz. LEIPZIG

MODERN SCHOOL

La MODERN SCHOOL, dont le siège était rue Houblonnière, 19, à été transférée à la PLACE DE L'EIR, No 41 (Entrée par la longue rue des Claires)

FRANÇAIS, ANGLAIS, ALLEMAND, ESPAGNOL, etc., etc. COMPTABILITÉ, STÉNO-DACTYLOGRAPHIE

COURS COLLECTIFS 5 FR. PAR MOIS (2 leçons par semaine)

Tous les jours LEÇONS PRIVÉES pour Dames ou Messieurs

Renseignements et leçon d'essai gratuits 1028

INSTITUT MODERNE

Den 1n en 15n van iedere maand aanvang van nieuwe leergangen.

ENGELSCH en FRANSCH en andere talen BOEKHOUDEN DACTYLOGRAPHIE STENOGRAPHIE

Fr. 5.— per maand 2 lessen per week

Dagelijks bijzondere leergangen voor Dames of Heeren.

KOSTELOOS prospectus met inlichtingen. 995

19, HOPLAND, 19

TE KOOP

Nieuwe en per occasie 250 rijtuigen, alle modellen. Handelskarren met rechte en gebogen assen, met en zonder kap. — Stootkarren. Camions van alle grootten en zwaarten. Rijtuigen op 2 en 4 wielen. 50 getrekken, en alle artikels voor paarden. Men mag ook ruilen.

Alfred GODDELIERE Fabrielstraat, 149 St-PIETERS-JETTE (bij Brussel). 994

Den 1n en 15n van iedere maand aanvang van nieuwe gemeenschappelijke leergangen, 5 fr. per maand, 2 lessen per week.

FRANSCH ENGELSCH BOEKHOUDEN SNELSCHRIJVEN MACHIEN-SCHRIJVEN ingericht door de

ENGELSCHE SCHOOL

Bijzondere lessen 2 fr. per les 58, WELVAARTSTR. (Gerechtshof) 663

Instituut Rachor

Lange Nieuwstraat, 10 (Beurs)

Bijzondere afdeeling voor Jongelieden en jonge Juffers

Sneischrift Schrijfmachine Boekhouden — Talen. 829

Jnes Hmes et Filles préparez-vous en qq. mois à l'emploi de STENO. DACTYLOGRAPHE COMPTABLE INSTITUUT RACHOR 10, Longue rue Neuve Anvers (Bourse) Inscriptions ch. jour. 819

DEELGENOOT GEVRAAGD

met minstens 26,000 fr. kapitaal in goedwinstgevende zaak Rijke broodwinning Schrijv. bureel gazet W W 465

TE KOOP PER OCCASIE

2 poneys met getuig. camion- of voiturpaard, een tonneau caoutch., 1 buggy, 1 dogkar, een voiturr (viot.) tilbury, binnen deuren en dub. poort, 1 pomp compleet met pompsteen. Adr. Lindelei, 13, Oude God. 962

Boter is duur!

MARGARINE moeilijk te bekomen!

Geachte burgerij, toch zorgen wij altijd voor U! Wendt u in vertrouwen tot een van onze winkels.

Aanbevelend HOLLLANDSCH HANDELSHUIS

Groote Markt, 32
St-Gummarusstr., 7
Drie-Koningenstr., 33 (Berchem)
Bredabaan, 168 (Merxem)

Proeft onze fijne Koffies en Bitterpeeën!!! 1023

CARBURE LAMPEN EN BEKKEN

Vermindering voor voortverkoopers, als ook Heeren- en Damesvelos te alkomst en alle benoodigdheden; ook brand- en smeerolie, soupape en boile, buiten- en binnenbanden. Steenkolenwarmvuur, 48. 74

MEUBELEN

Eet- en Slaapkamer, van 200 tot 400 fr. wegens verandering van eigenaar te koop. Paleisstraat 89, over het politiebureel. 1003

DIAMANT

Gevraagd bekwame snijsters voor klein werk. Van Immerseelstraat, 31. 1057

TE HUREN GEVR.

schoon kwartier van 3 of 4 pinatsen, in het midden der stad gelegen. Aanbied. schriftelijk J.V.O. Jennestr., n. 24, Antw.

Méthode Berlitz

Langues vivantes

42, RUE TERLIST (Parc) 993

GEHEIME ZIEKTEN

WATERORGANEN

BLAAS-NIEREN

20 JAREN BIJVAL

De WITTE CAPSULEN van Dr Davidsan genezen radikaal zonder werkverletting, op allen ouderdom en bij beide geslachten, alle ziekten en inflammatiën der waterorganen, Blaas en Nieren, Pisbuisverengingen, Lendepijnen, steen, troebele-, pijnlijke- of brandende waters, speen. Nooit geene mislukking, zelfs bij de ouderlingen en in de ergste gevallen.

3.00 fr. de doos. Apotheken, 15 rue des Croisades, Brussel; De Beul, 57, Lange Nieuwstraat, en Bredenraedt, Charlottalei, 2, Antwerpen. 81

VROUWEN

de remedie van Dokter CARLOS is onfeilbaar tegen smartelijke, achterblijvende en onregelmatige

MAANDSTONDEN

Zekere uitslag, zonder gevaar. — De doos 10 frank, de 1/2 doos 5.50 fr. — Bescheiden opzending tegen postbon: Zuider Volksapotheek, 126, Brederodestraat, Antwerpen. 118

ALCOOL DE MENTHE ” WELLS „

Weergaloos produkt voor Hygiene en Gezondheid

L'Alcool de Menthe «Wells» verdrijft snel de pijnen van hart en maag, en is terzelfdertijd een uitmuntend tandreiniger. Enkele druppels ervan in een weinig gesuikerd water, vormen een aangenamen drank, die verfrischt en de spijsvertering vergemakkelijkt. L'Alcool de Menthe «Wells» is een kostbaar behoedmiddel in geval van besmetting.

Het zakfleschje	1/2 fleschje	Het fleschje	Dubbel fleschje
1.25	1.50	2.50	5.00

Te koop in alle apotheken van het Land

LABORATOIRE «THISSEN», 83, Chaussée de Forest, Brussel.

Voornaamste depothouders: Antwerpen, Breedenraedt Debeul, Maquinay. — Brussel: Christiaens Aîné, André & Antoine, Genotte. — Charleroi: Apotheek Rassart, rue de Marcinelle. — Gent: Apotheek Depaenemaeker. — Luik: Kremer, Vivario, Goffin & fils, Goossens, Tummers. — Namen: Apotheek Dieudonné, rue de Fer. 172

Landbouw & Melkerij artikelen

Ploegen, Zaaimachienen, Koekbrekers

haverpletters, molens, stroosnijders met hand of met kracht. — Botervaten, staanders, melkstoopen. — Pompen van alle soort.

L. C. VAN DEN BROECK

11, Lange Winkelstraat

(nabij de Paardenmarkt)

ANTWERPEN

TE HUREN

Best gelegen benedenhuis (winkel- of renteniershuis) gratis. Leopold de Waelstr., 5. Te bevr.: De Hornestraat, 2/2. T/S. 963

GEVRAAGD OVER TE NEMEN

verwerij en nieuwwascherij, gelegen in Antwerpen of provincie. Schrijven E.G.45, bur. van 't blad. 1039

Privaat Lessen

in ENGELSCH en DUITSCH ten mijnent of ten huize der leerlingen. Zeer matige prijzen. Ommeganckstraat, 47, Antwerpen. 1008

GERANCE OF WINKELBEHEER

Dame, kunnende borg storten bestaan de in eigendom, vraagt dépôt of gérance Schrijven onder nr 195, bur. blad. Voorkeur aan stoomverwerij. 813

Fosfaathoudende MESTSTOFFEN

Huis Wwe N. LAURENT en J. TAMINE, Scheikundig expert te NIJVEL

Alleenhandel van fosfaatkalk bevattend 15 t. h. gedeshydrateerde kalk en 12 tot 16 t. h. totaal fosfoorzuur. Vervangt het metaalschuim (scories) en de superfosfaten, zuiverheid 95 t. h.; verzekert de salpetervorming van het mest en de opslorping der kalizouten. Waarborg bij de ontleding.

4.50 fr. per 5 en 10,000 kgr. geleverd op wagon vertrekkend te Nijvel of fabriek. 715

Te Huren Terstond

MERXEM

Zeer schoon burgershuis: salon, eetkamer, veranda en keuken; op het eerste verdiep drie groote kamers; groeten hof, (tram aan de deur); ingericht met gas, aan 25 fr. per maand; alsook schoone werkmanswoning met 5 groote plaatsen en hofje, te Borgerhout, prijs: 14 fr. per maand. Zich te wenden: Draakplaats, 4. 1046

HET BESTE AFDRIJVEND MIDDEL DER WERELD!

PILLEN ” SANTÉ DEFENSE „

TEGEN DE GAL - BLOEDZUIVEREND

Het bloed is het leven! Wanneer het bloed zuiver is, gevoelt men zich gezond en gelukkig. Wanneer het bloed overlast is met eiwitstoffen en nadeelige sappen, is men lijdend aan alle ziekten, als MAAGZIEKTEN, SCHEELE HOOFDPIJN, ZENUWZIEKTEN. HOOFDPIJN, VERSTOPPING, JICHT, RHEUMATISME, VELZIEKTEN, enz.

ZUIVERT regelmatig uw bloed en dikwijls met het ideaal middel, de ware schat der huisgezinnen.

Het eenig zuiverend middel, dat zonder buikpijn werkt!

1 Frank in alle Apotheken

1056

50 MINDERBROEDERSRUI 50

Centraal Wisselkantoor

Bijkanteor te ROOS ENDAAL, Brugstraat, 24

GEEFT DE HOOGSTE KOERS VOOR ALLE BETAALBARE

COUPONS

COUPONS JAPAN vervallende December 1915; CEDULAS vervallende Januari, Februari en Maart 1916 worden reeds uitbetaald.

Koopt alle titels, loten, aktiën en obligatiën tegen de hoogste prijzen, alsook vreemd geld.

50, MINDERBROEDERSRUI, 50, ANTWERPEN 667

VROEDVROUW

Diploma van 1e klas in Frankrijk en in België

GEWEZEN ASSISTENT-ARTS

gewaarborgd vrij van alle gevaar

MATIGE PRIJZEN

14, MARTELAARSPLAATS, 14, BRUSSEL

Noordstatie, geeft uit in de Nieuwstraat. 852

GROOTHANDEL IN ZEEP

PRIJS-COURANT (zonder verbinding)

BESTE HUISHOUD-ZEEP

ZACHTE GELE ZEEP

in vaten van af 25 kilogram netto inhoud

Franco naar alle plaatsen geleverd onmiddellijk na ontvangst van een postmandaat.

Per 100 kilogram: 85 frank

Per 500 kilogram: 82 frank de 100 kilo

ZACHTE WITTE ZEEP

in vaatjes van 25 kilogram netto

Per 100 kilo: 50 frank

Per 500 kilo: 47.50 frank de 100 kilo

Gewicht en kwaliteit gewaarborgd

Alle orders te zenden aan het hoofdhuis:

Adres: J. VAN STRATUM, Tolstr., 49 ANTWERPEN 1015

Waar is het grootste en goedkoopste magazijn van Meubelpapieren der Stad en omstreken?

WEL, IN DE ABDIJSTRAAT, 231!!!

Van heden af, buiten alle konkurrentie, en zoolang den somberen tijd duren zal, geef ik U de gelegenheid uwe kamers en huizen te behangen aan zeer lagen billijken prijs, te beginnen van Fr. 3.00 per kamer, in effe gelasseerd fond, met breede fries of gesorteerd (minstens met 2 kamers te laten placeeren). — Fr. 4.25 per kamer voor de schoone laatste moderne dessins in meubelpapier van alle stijlen en tinten, ook voor personen die in bloc verscheidene kamers laten behangen, daar geef ik nog een groote vermindering aan.

Onmogelijk tegen mijn Huis te konkurreeren. Komt en bezoek mijn magazijn en bezichtigt mijne uitstalling en dan kunt U oordeelen. Niet is iets dat alles overtreft.

Allen naar de ABDIJSTRAAT, 231 Antwerpen-Kiel

Stalen worden overal ten huize bezorgt op aanvraag.

1010 Men zegge het voort a. u. b.

Pas verschenen. — Almanak voor Groot en Klein, 1916, 10 cm.

REGELAAR der SPIJSVERTERING

GRAINS DE VALS

ONTSTOPPEND EN BLOEDZUIVEREND

GEROKKEN UIT PLANTEN

Fr. 2.50 het fleschje van 50 korrels, voor 3 maand gebruik. — Fr. 1.50 het 1/2 fleschje van 25 korrels, voor 6 weken gebruik.

Een korrelije vóór het avondmaal genomen, werkt reeds den volgenden morgen.

Depot: KAISER-WIELEMANS, BRUSSEL en alle Apotheken. 964

peren ter eere alle jaren dezen dag aanrichten. Twaalf maanden lang wordt er over gesproken: de eerzucht om «de braafste onder de braven te zijn» wordt er 't heele jaar door geprikkeld. Als een verre droom, als een zonnig perspectief, als een glansrijk visioen praalt in hun verbeelding de avond van Witten Donderdag — herinnering aan het laatste Avondmaal, door Christus zijn Apostelen aangeboden.

Het is een oude zede, waarvan de oorsprong in den nacht der tijden wortelt en hier algemeen bekend als de «Pelgrimstafel».

't Gebeurt in een lange lage zaal, waar men diep ten einde een altaar bemerkt met Onze Lieve Vrouw; de muren zijn behangen met oude schilderijen, waar godsdienstige onderwerpen op afgebeeld zijn; aan de lage zolderbalken hangen luchters, met petroleumlampen, die een rijkelijk gedekte tafel verlichten. Op die tafel, zoolang als de lange zaal haast, een weelde van kostelijke appetijtelijke dingen: winterradijskens, sieren in room geklopt, aspergiën, rijstpuddings, frikadellen, erwtjes, kabeljauw, rog, kleine vischies, sneetjes rood beet, worteltjes, taartjes, gebak in alle vormen, suikergoed, koekskens, enz., enz. En tusschen al die schotels, opgesierd met kers, fleuren bloempotten met bloeiende bloemen, en kandelabers dragen vlammende kaarsen, die een zacht licht over alles gieten. En te midden van al die vettigheid dezer aarde praalt een Nood Gods, een keurig beeldhouwwerk, in — boter. Om van te watertanden.

't Heeft er niet stil-gestaan, van dezen morgen af heeft de loop van 't volk niet afgehouden: een ieder wil de Pelgrimstafel gaan kijken, en genieten met oogen van al de spijzen die heden avond grootendeels in de uitverkoren magen der uitverkoren twaalf zouden verdwijnen.

De bestuursleden hebben het maar wat druk. Zij staan met zorgelijke gezichten in de voorkamer, de zgn. Beiaard, de bezoekers af te wachten, en rinkelen met de geldschaal, de «caritaat», waar het centen en nikkeltjes in regent. En daar komen, van heinde en verre, bezoekers, bezoekers toegestroomd om al het heerlijke te aanschouwen. Volksvrouwen, belast en beladen met zuigelingen, mannen met ongeschoren gezichten die naar de tafels scheeloogen, kwajongens met heele benden, die o zoo gaarne hun vinger even tegen de boter of in die rijstpap zouden steken, gichelende meiden, vriendelijk-glimlachende rijke dames, familieljes die van dezen goddelijken lentedag een feestdag maken, ja zelfs gardevils loopen de tafel voorbij, en tongsmekkend werpen zij begeerige blikken naar het Kanaän, waar zij niet ingaan zullen. Tantalus leed geen erger temptacie dan al deze, over gullen appetijt beschikkende, bezoekers.

Maar de plechtigheid, het groote moment was vanavond.

Voor halfacht klokslag was het aangezegd, en de twaalf gasten waren er ook, strijdvaardig, met gezichten als geslepen messen en oogen die een muur doorboord hadden.

Ik ben de éénige toeschouwer geweest van het kostelijke voorspel. Dat gebeurde op een koertje achter de eetzaal. Het was schemerdonker. Tegen een diepblauwen, heerlijken avondhemel, vlekkeloos als de mantel van Maria, teekenden zich de donkere silhouetten der achtergevels af, de oude Gothieke kapel, zwart als een ets. En daar stonden in een groepje zonder een woord te spreken, de Twaalf Apostelen te wachten. De Apostelen die straks gingen eten. Eenig schouwspel, die twaalf stakkers in hun grauw complet, het gestichtsklakje netjes op den ouden kop geplakt, allemaal om de zeventig oud. En al die oogen loerden naar het deurtje, dat seffens moest opengaan, en waar de wondere dingen moesten gebeuren.

't Werd al donkerder. En die twaalf strakke schimmen stonden onbeweeglijk als beelden van honger.

Een der heeren van 't bestuur trad vooruit en zei:

— Gaston, allemaal op een rij, niewaar? Het klein gerij vooruit... ge gaat ordelijk naar binnen, achter uwen stoel staan, we lezen 'nen vader-ons, en dan... vooruit.

't Was een heele beweging. Men roept op «den burgemeester», een heel kleine schrale, die ievers in een hoekje verstoken stond, en niet begeerig scheen aan 't hoofd van de bent op te trekken. Een zware, met dikken buik, lachachtig gezicht, riep gul: «Alee, burgemeesterke, jongen, 't zal ons smaken, geenen tijd verloren.»

En, één voor een, met strenge, strakke gezichten, stapten de Twaalf Apostelen door het kleine deurke, waar in eens de volle klaarte van de feestelijke zaal op hunne knikkers viel. Er waren een dertigtal toeschouwers, die vast-besloten post hadden gevat op banken tegenover de ouderlingen. Van daar werden deze met aandacht bekeken, nagespeurd, onderzocht en geen enkel van hun gebaren ontsnapte aan de nieuwsgierigen.

Zij stonden stokstijf achter hun stoelen, en de baardelooze koppen waren onbeweeglijk. De oogen, ietwat bedeesd terneergeslagen, verslonden als 't ware de borden, maar ik ben niet zeker of zij iets gezien hebben: de mannen waren inwendig bezig, en vervreemd door de zeldzame plechtigheid, schuchter ook door al die oogen op hen gevestigd.

Opeens rammelde iemand een Vaderons af. Toen een druk bewegen van stoelen, en zij voegden hun beenen onder tafel. Hier en daar kuchte er een, verlegen, een enkele durfde dievelings opzij kijken, naar 't gebaar van zijn gebuur, en het zware kunststuk om de servet om te binden begon. Dat ging inderdaad niet gemakkelijk. Zoo zierlijk hoog was dat blanke ding ineengewerkt en prijkte boven op hun telloor, en zij wisten maar half wat dat beteekenen moest. Zij loerden eens naar malkaar, merkten hoe dat in zijn werk ging, en probeerden het dan ook achter zijn hoofd, draaiden de twee uiteinden in een knoop als een das, en draaiden 't heele spel naar voren. Klaar.

Een diepe zucht...

Daar stonden twee «heeren» in feestkleedij achter de ouderlingen, en die maar werk hadden om hen te bedienen; 't waren tafelknechten, en vol eerbied werd hun gewichtig werk door de gasten gevolgd. Op ieder bord lag een fijn gebak, en nu met vork en mes gewerkt om dat klein te krijgen. Steil stonden de oogen in de hoofden, en geen keek van zijn bord op. Met regelmatige stoten in de eetbaarheid ging het avondmaal aan gang. Een groote ernst heerschte coor de zaal, en geen gerucht werd gehoord.

't Was een stil smakken en zuigen, een kauwen en knabbelen, een geborrel van klokkende flesschen die 't hier in kleine glaaskens goten...

En aldoor die oogen van de toeschouwers, die zichtbaar medeleefden met die rustig zich te goed doende peekens.

Zachtjes aan begon een zekere tevredenheid, een stil monkelende voldoening op de gezichten merkbaar te worden. Er was er een die zijn glansenden even moest afvegen. Een andere slikte zich, en hoestte wat.

Maar 't smaakte terdeeg. Dat duurde zoowat anderhalf uur. En 't publiek werd het verheugende schouwspel niet moe. Een Engelsche familie had post gevat aan een tafeleind, en «Oh yes, indeed, very fine», klonk het af en toe. Dikke Vlaamsche koppen stonden glunder alles op te nemen, en twee gardevils vonden dat het goed moest zijn...

Eindelijk loste een der apostels een woord.

— Pol, riep hij leuk tot een van zijn kameraden, hoe is 't?

— Wel goed, Jan.

— Ae 't au mor wel bekomt.

— Hij is er weeral binnen, jongen.

En de aangesprokene verhief zijn glas, en dronk op de gezondheid van een nonnetje over hem, dat ook was komen kijken.

— We meugen toch al iets zeggen he heeren?

— Zeg gij maar, jongen, ik zal luisteren...

Een stilte. Opeens dezelfde weer:

— Pol, hoe is 't?

— Stilleken aan, jongen, 'k heb een beetje keurts...

De pel rinkelde.

— Jongens, we gaan een Vaderons lezen, al is 't nat, zulle.

Groote samenneling van weesgegroeten, een lange fleschh borrelt uit, de toeschouwers trekken af, de geldschaal rammelt, en nadat de apostels papieren zakken vullen met nagerecht, en al proestend niezend zijn opgestaan, 't is in de sacoche.

Ze zien er glanzend uit. De oogen zijn grooter geworden, en schijnen scheef in 't hoofd te staan. Een trekkebeent, en is goedlachsch.

De heele kudde staat buiten in 't donker op de straatje. Gedwee, op rang, twee aan twee, trekken zij door de stoffige straten, het Heilig Geeststraatje en de Vrijdagsche markt...

— 't Was éérste klas, zulle, hoor ik een zeggen.

Ze zullen zwaar slapen vannacht, de warme apostelen.

